

İLKOKULA HAZIR BULUNUŞLUK VE UYUM

Editör
Vedat BAYRAKTAR
Gazi Üniversitesi

© Copyright 2026

Bu kitabın, basım, yayın ve satış hakları Akademisyen Yayınevi'ne aittir. Anılan kuruluşun izni alınmadan kitabın tümü ya da bölümleri mekanik, elektronik, fotokopi, manyetik kâğıt ve/veya başka yöntemlerle çoğaltılamaz, basılamaz, dağıtılamaz. Tablo, şekil ve grafikler izin alınmadan, ticari amaçlı kullanılamaz. Bu kitap T.C. Kültür Bakanlığı bandrolü ile satılmaktadır.

ISBN 978-625-362-188-9	Yayıncı Sertifika No 47518
Kitap Adı İlkokula Hazır Bulunuşluk ve Uyum	Baskı ve Cilt Vadi Matbaacılık
Editör Vedat BAYRAKTAR ORCID iD: 0000-0003-1076-4736	Bisac Code EDU000000
Yayın Koordinatörü Yasin DİLMEN	DOI 10.37609/akya.4304
Sayfa ve Kapak Tasarımı Akademisyen Dizgi Ünitesi	

Kütüphane Kimlik Kartı

İlkokula Hazır Bulunuşluk ve Uyum / ed. Vedat Bayraktar.
Ankara : Akademisyen Yayınevi Kitabevi, 2026.
281 s. : tablo, şekil ; 160x235 mm.
Kaynaklar var.
ISBN 9786253621889

GENEL DAĞITIM

Akademisyen Yayınevi

Halk Sokak 5 / A Yenışehir / Ankara

Tel: 0312 431 16 33

siparis@akademisyen.com

www.akademisyen.com

İÇİNDEKİLER

Bölüm 1	Okul Öncesi Dönem Çocuğunun Gelişim Özellikleri .....1 <i>İrem Nur DİREK</i> <i>Vedat BAYRAKTAR</i>
Bölüm 2	Okula Uyum, İlkokula Hazırbulunuşluk ve Okula Uyum Etkinlikleri.....49 <i>Vedat BAYRAKTAR</i> <i>Şule SARIBAŞ YEŞİLTAS</i>
Bölüm 3	İlkokula Hazırbulunuşlukta Okul, Aile ve Toplum .....81 <i>Hatice BEKİR</i> <i>Ceren HANBAY</i>
Bölüm 4	Özel Gereksinimli Bireylerin Okula Uyum Süreçleri ve Erken Okuryazarlık Becerilerinin Desteklenmesi..... 105 <i>Nilay KAYHAN</i>
Bölüm 5	Okul Öncesi Eğitim Programları İle İlkokul Birinci Sınıf Öğretim Programlarının İlkokula Hazır Oluş ve Uyum Açısından Karşılaştırılması ..... 135 <i>Halil İbrahim KORKMAZ</i>
Bölüm 6	İlkokula Hazırlıkta Erken Okuryazarlık Eğitimi ..... 193 <i>Abdulhamit KARADEMİR</i>
Bölüm 7	Okula Uyum Uygulamaları .....237 <i>Vedat BAYRAKTAR</i> <i>Şule SARIBAŞ YEŞİLTAS</i>
Bölüm 8	İlkokula Hazırbulunuşluğun Değerlendirilmesi ..... 259 <i>Pınar BAĞÇELİ KAHRAMAN</i>

YAZARLAR

Prof. Dr. Vedat BAYRAKTAR

Gazi Üniversitesi, Gazi Eğitim Fakültesi, Okul
Öncesi Eğitimi AD

Prof. Dr. Hatice BEKİR

Gazi Üniversitesi, Gazi Eğitim Fakültesi, Okul
Öncesi Eğitimi AD

Yüksek Lisans Öğrencisi İrem Nur DİREK

Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü,
Okul Öncesi Eğitimi AD

Arş. Gör. Ceren HANBAY

Necmettin Erbakan Üniversitesi, Ereğli Eğitim
Fakültesi, Okul Öncesi Eğitimi AD

Doç. Dr. Pınar BAĞÇELİ KAHRAMAN

Bursa Uludağ Üniversitesi, Eğitim Fakültesi,
Okul Öncesi Eğitimi AD

Doç. Dr. Abdulhamit KARADEMİR

Muş Alparslan Üniversitesi, Eğitim Fakültesi,
Okul Öncesi Eğitimi AD

Prof. Dr. Nilay KAYHAN

Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi, Sağlık
Bilimleri Fakültesi, Dil ve Konuşma Terapisi
AD

Dr. Öğr. Üyesi Halil İbrahim KORKMAZ

Ege Üniversitesi, Ödemiş Sağlık Bilimleri
Fakültesi, Çocuk Gelişimi AD

Arş. Gör. Şule SARIBAŞ YEŞİLTAS

Çukurova Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Okul
Öncesi Eğitimi AD

Bölüm 1

OKUL ÖNCESİ DÖNEM ÇOCUĞUNUN GELİŞİM ÖZELLİKLERİ

İrem Nur DİREK¹
Vedat BAYRAKTAR²

1.1.GELİŞİM

Gelişim, insanın doğum öncesinden başlayarak yaşam boyu süren çok yönlü bir değişim ve yeniden yapılanma sürecidir. Bu süreç; bireyin davranışlarında, bilişsel işleyişinde, duygusal tepkilerinde, sosyal ilişkilerinde ve fiziksel yapısında düzenli, ardışık ve birikimli değişimleri kapsar (Berk, 2013; Metindoğan & Wise, 2014). Gelişimin temel dinamiğini ise kalıtsal özellikler ile çevresel koşulların sürekli ve karşılıklı etkileşimi oluşturarak, bireyin hem nicelik hem de nitelik bakımından ilerlemesine zemin hazırlar (San Bayhan & Artan, 2018; Lerner, 2002).

Döllenme ile başlayan gelişim süreci, yaşam boyunca bilişsel, sosyal, duygusal ve biyolojik alanlarda düzenli bir ilerlemeyi içermekte; beynin bilgi işleme kapasitesindeki artışlar, bellekteki yeniden yapılanmalar ve problem çözme becerilerindeki gelişmeler bu ilerleyişin önemli göstergeleri arasında yer almaktadır (Sigelman & Rider, 2022). Gelişim yalnızca biyolojik bir olgunlaşma süreciyle sınırlı kalmamakta, aynı zamanda çocuğun sosyal çevresiyle kurduğu etkileşimler aracılığıyla duygusal ve sosyal davranış örüntülerinin biçimlenmesini de kapsamaktadır (Dolu, 2015; Berk, 2013). Bu durum, gelişimin hem biyolojik temelli bir yapılanmayı hem de çevresel uyaranların etkisiyle öğrenme ve deneyim birikimini içeren çok boyutlu bir bütünlük olduğunu göstermektedir.

Erken çocukluk dönemi, gelişimin en hızlı ve en görünür şekilde gerçekleştiği dönemlerden biri olarak literatürde özel bir önem taşımaktadır. Yaşamın ilk yılları, beynin yapısal ve işlevsel plastisitesinin en yüksek olduğu dönemleri oluşturmaktadır. Bu dönemde çevresel uyaranlara maruz kalan çocuk,

¹ Yüksek Lisans Öğrencisi, Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Okul Öncesi Eğitimi AD, iremnurdirek@gmail.com, ORCID iD: 0009-0007-7972-3074

² Prof. Dr., Gazi Üniversitesi, Gazi Eğitim Fakültesi, Okul Öncesi Eğitimi AD, vbayraktar@gazi.edu.tr, ORCID iD: 0000-0003-1076-4736

edilmesi ve bireysel potansiyelin en üst düzeye çıkarılması açısından kritik bir öneme sahip olup toplumsal düzeyde yüksek kazanç sağlamaktadır.

Çocukların gelişimsel değerlendirmesi, erken çocukluk eğitiminin ve sağlıklı gelişim takibinin en kritik bileşenlerinden biridir. Farklı ortamlarda ve çeşitli amaçlarla gerçekleştirilen değerlendirmelerin temel hedefi; çocuğun mevcut gelişim ile öğrenme düzeyini belirlemek, bu doğrultuda ihtiyaçlarına uygun gelişimsel destek programları hazırlayıp uygulamaktır. Bu nedenle eğitimcilerin, çocukların gelişimini belirli aralıklarla sistematik olarak değerlendirmesi yasal ve mesleki bir zorunluluktur.

KAYNAKÇA

- Aral, N., & Baran, G. (2011). *Çocuk gelişimi*. Ya-Pa Yayınları.
- Arı, R. (2016). *Eğitim psikolojisi*. Nobel Akademik Yayıncılık.
- Aslan, D. (2017). *Çocuk gelişimi ve eğitimi*. Pegem Akademi.
- Atay, M., & Şahin, Ş. (2005). Erken çocukluk dönemi (3-6 yaş). İçinde A. Ataman (Ed.), *Gelişim ve Öğrenme* (ss. 99-133). Ankara: Gündüz Eğitim ve Yayıncılık.
- Atkinson, R. C., & Shiffrin, R. M. (1968). Human memory: A proposed system and its control processes. In K. W. Spence & J. T. Spence (Eds.), *The psychology of learning and motivation: Advances in research and theory* (Vol. 2, pp. 89-195). Academic Press.
- Aydın, F. B. (2002). *Gelişim psikolojisi: İnsan gelişiminin temelleri*. SFN Televizyon Tasarım Yayıncılık.
- Aydoğan, Y. (2018). Çocuk gelişimi. İçinde N. Aral ve G. Baran (Ed.), *Çocuk gelişimi*. Ya-Pa Yayınları.
- Bağcıoğlu Ünver, G. (2015). Gelişimle ilgili temel kavramlar, gelişimin temel ilkeleri ve gelişimi etkileyen etmenler. İçinde A. Ulusoy (Ed.), *Gelişim ve öğrenme psikolojisi* (ss. 1-17). Anı Yayıncılık.
- Balaban Dağal, A. (2019). Erken çocukluk döneminde gelişimi etkileyen etmenler. İçinde A. Köksal Akyol (Ed.), *Erken çocukluk döneminde gelişim I (0-36 ay)* (ss. 319-362). Anı Yayıncılık.
- Bandura, A. (1986). *Social foundations of thought and action: A social cognitive theory*. Prentice-Hall.
- Baykoç-Dönmez, N., Abidoğlu, Ü., Dinçer, Ç., Edemir, N., & Gümüşcü, Ş. (2000). *Okulöncesi dönemde dil gelişimi etkinlikleri* (3. Baskı). İstanbul: Ya-Pa.
- Bee, H., & Boyd, D. (2009). *Çocuk gelişim psikolojisi* (Çev. O. Gündüz). Kaknüs Yayınları.
- Berk, L. E. (2013). *Çocuk gelişimi* (Çev. A. Dönmez). İmge Kitabevi.
- Beyazıt, Ü., & Bütün Ayhan, A. (2018). Cinsel gelişim. İçinde A. Köksal Akyol (Ed.), *Erken çocukluk döneminde gelişim I (0-36 ay)* (ss. 366-384). Anı Yayıncılık.
- Bilgin, N. (2007). *Psikolojiye giriş*. Ege Üniversitesi Yayınları.
- Bodrova, E., & Leong, D. J. (2019). *Tools of the mind: The Vygotskian approach to early childhood education* (3rd ed.). Pearson.
- Bornstein, M. H. (1989). Sensitive periods in development: Structural characteristics and causal interpretations. *Psychological Bulletin*, 105(2), 179-197.
- Bredenkamp, S. (2015). *Effective practices in early childhood education: Building a foundation* (3rd ed.). Pearson.
- Bruner, J. S. (1966). *Toward a theory of instruction*. Harvard University Press.
- Bütün Ayhan, A., & Beyazıt, U. (2017). Cinsel gelişim. İçinde N. Aral, G. Baran ve A. Bütün Ayhan (Ed.), *Erken çocukluk döneminde gelişim I*. Anı Yayıncılık.
- Can, G. (2011). Kişilik gelişimi. İçinde B. Yeşilyaprak (Ed.), *Eğitim psikolojisi: Gelişim-öğrenme-öğretim* (7. bs., ss. 119-151). Ankara: Pegem Akademi.

- Cohen, N. J. (2017). *Language impairment and psychopathology in infants, children, and adolescents*. Sage.
- Deniz, M. E. (2017). *Eğitim psikolojisi*. Pegem Akademi.
- Dereboy, C. (1993). Erikson'un psikososyal gelişim kuramı üzerine bir inceleme. *Türk Psikiyatri Dergisi*, 4(1), 16-28.
- Didin, E., & Köksal Akyol, A. (2018). Bilişsel gelişim. İçinde A. Köksal Akyol (Ed.), *Erken çocukluk döneminde gelişim II (36-72 ay)* (ss. 109-141). Ankara: Anı Yayıncılık.
- Dolu, N. (2015). *Beyin ve davranış*. Nobel Akademik Yayıncılık.
- Erden, M., & Akman, Y. (2007). *Eğitim psikolojisi: Gelişim-öğrenme-öğretme* (16. bs.). Arkadaş Yayınevi.
- Feldman, R. S. (2009). *Development across the life span* (5th ed.). Pearson.
- Freud, S. (1953). *Three essays on the theory of sexuality* (J. Strachey, Trans.). In J. Strachey (Ed. & Trans.), *The standard edition of the complete psychological works of Sigmund Freud* (Vol. 7, pp. 123-245). Hogarth Press. (Original work published 1905)
- Gabard-Durnam, L., & McLaughlin, K. A. (2020). Sensitive periods in human development: Charting a course for the future. *Current Opinion in Behavioral Sciences*, 36, 120-128.
- Gallahue, D. L. (1989). Understanding motor development: Infants, children. *Adolescents*, 200-236.
- Gander, M. J., & Gardiner, H. W. (2010). *Çocuk ve ergen gelişimi* (A. Dönmez, N. Çelen & B. Onur, Çev.). İmge Kitabevi.
- Genç, M. (2005). *Gelişim psikolojisi*. Anı Yayıncılık.
- Gül, A. (2013). *Gelişim psikolojisi*. Pegem Akademi.
- Gür, Ç. (2018). Erken çocukluk dönemi ve gelişim. İçinde Ç. Gür (Ed.), *Erken çocukluk döneminde gelişim* (ss. 1-26). Pegem Akademi.
- Gürsoy, F., & Özasan, H. (2016). *Çocuk gelişimine giriş*. İçinde N. Aral (Ed.), *Çocuk Gelişimi* (ss. 2-25). Anadolu Üniversitesi Yayınları.
- Guven, G., & Efe Azkeskin, K. (2010). *Erken çocukluk eğitimi ve okul öncesi eğitim*. İçinde İ. H. Diken (Ed.), *Erken çocukluk eğitimi* (ss. 1-53). Pegem Akademi.
- Hammer, C. S., Melhuish, E., & Howard, S. J. (2017). Associations between preschool social-emotional development and later academic outcomes. *Early Childhood Research Quarterly*, 40, 1-12.
- Haywood, K. M., & Getchell, N. (2020). *Life span motor development* (7th ed.). Human Kinetics.
- Joshi, A., & Shukla, A. (2019). Understanding children's cognitive development. *International Journal of Advanced Educational Research*, 4(2), 203-206.
- Kağıtçıbaşı, Ç. (2012). *Benlik, aile ve insan gelişimi*. Koç Üniversitesi Yayınları.
- Kail, R. V., & Cavanaugh, J. C. (2019). *Human development: A life-span view* (8th ed.). Cengage Learning.
- Kandır, A. (2007). Bilişsel gelişimde dilin kazanılması. E. Ömeroğlu ve A. Kandır (Eds.), *Bilişsel Gelişim içinde* (s. 131-149). İstanbul: Morpa.
- Karacan, E. (2000). Bebeklerde ve çocuklarda dil gelişimi. *Klinik Psikiyatri*, 3(4), 263-268.
- Knudsen, E. I. (2004). Sensitive periods in the development of the brain and behavior. *Journal of Cognitive Neuroscience*, 16(8), 1412-1425.
- Kurtuncu, M., Akhan, L. U., Tanır, İ. M., & Yıldız, H. (2015). Okul öncesi dönem çocuklarının cinsel gelişimi ve eğitimi konusunda sağlık personelinin bilgi düzeyleri. *Dokuz Eylül Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi Elektronik Dergisi*, 8(2), 95-103.
- Kurtuncu, M., Akhan, L. U., Tanır, İ. M., & Yıldız, H. (2015). The sexual development and education of preschool children: knowledge and opinions from doctors and nurses. *Sexuality and disability*, 33(2), 207-221.
- Lerner, R. M. (2002). *Concepts and theories of human development* (3rd ed.). Lawrence Erlbaum Associates.
- Lerner, R. M., Liben, L. S., & Mueller, U. (Eds.). (2015). *Handbook of child psychology and developmental science: Vol. 2. Cognitive processes* (7th ed.). John Wiley & Sons.

- Malti, T., & Noam, G. G. (2016). Social-emotional development: From theory to practice. *European Journal of Developmental Psychology*, 13(6), 652-665.
- Maree, J. G. (2021). *Psychology of career adaptability, employability and resilience*. Springer.
- Marotz, L. R., & Allen, K. E. (2022). *Developmental profiles: Pre-birth through adolescence*. Cengage Learning.
- MEB. (2013). *Okul öncesi eğitim programı*. Milli Eğitim Bakanlığı.
- Meriç, E. (2021). Gelişimin temelleri. İçinde *Çocuk Gelişimi I-II* (ss. 19-37). Eğiten Kitap Yayıncılık.
- Metin, N., Baysal, N., & Arslan Çiftçi, H. (2016). *Doğum öncesinden ergenliğe çocuk gelişimi*. Pegem Akademi.
- Metindogan, A. (2014). Gelişim bilimi: Tanımı, kapsamı, tarihsel temelleri, araştırma konu ve yöntemleri. In: F.Turan & A. Yükselen (Ed.) *Okul öncesinde çocuk gelişimi*. Hedef Yayıncılık
- Morrison, G. S. (2019). *Early childhood education today* (14th ed.). Pearson.
- Oakley, L. (2004). *Cognitive development*. Routledge.
- Oğuzkan, Ş., & Oral, G. (2021). *Okul öncesi eğitimi*. Milli Eğitim Basımevi.
- Ormrod, J. E. (2016). *Human learning* (7th ed.). Pearson.
- Özer, D. S., & Özer, M. K. (2004). *Çocuklarda motor gelişim*. Nobel Yayın Dağıtım.
- Papalia, D. E., & Martorell, G. (2021). *Experience human development* (15th ed.). McGraw-Hill.
- Pascalis, O., de Haan, M., & Nelson, C. A. (2005). Is face processing species-specific during the first year of life? *Science*, 296(5571), 1321-1323.
- Payne, V. G., & Isaacs, L. D. (2020). *Human motor development: A lifespan approach* (9th ed.). Routledge.
- Piaget, J. (1952). *The origins of intelligence in children* (M. Cook, Trans.). International Universities Press.
- Pinter, A. (2011). *Children learning second languages*. Palgrave Macmillan.
- Sakız, H. (2024). *Eğitim Psikolojisi*. Akademisyen Kitabevi.
- San Bayhan, P., & Artan, İ. (2018). *Çocuk gelişimi ve eğitimi*. Morpa Kültür Yayınları.
- Selçuk, Z. (2005). *Gelişim ve öğrenme*. Nobel Yayın Dağıtım.
- Senemoğlu, N. (2018). *Gelişim, öğrenme ve öğretim: Kuramdan uygulamaya* (25. bs.). Anı Yayıncılık.
- Sigelman, C. K., & Rider, E. A. (2022). *Life-span human development* (10th ed.). Cengage Learning.
- Slavin, R. E. (2013). *Educational psychology: Theory and practice* (10th ed.). Pearson.
- Suskind, D. (2018). *Otuz milyon kelime: Çocuğunuzun beynini geliştirin* (Çev. E. Yılmaz). Buzdağı Yayınevi.
- Trawick-Smith, J. (2018). A Qualitative Study of the Play of Dual Language Learners in an English-Speaking Preschool. *Early Childhood Education Journal*.
- Uslu, B., & Ersan, C. (2020). The effect of foreign language education on preschoolers' native language development. *International Journal of Research in Education and Science*, 6(3), 382-399.
- Vygotsky, L. S. (1978). *Mind in society: The development of higher psychological processes*. Harvard University Press.
- Werker, J. F., & Tees, R. C. (2005). Speech perception as a window for understanding plasticity and commitment in language systems of the brain. *Developmental Psychobiology*, 46(3), 233-251.
- Yavuzer, H. (2021). *Çocuk psikolojisi* (41. bs.). Remzi Kitabevi.
- Yeşilyaprak, B. (2019). *Eğitim psikolojisi: Gelişim-öğrenme-öğretim*. Pegem Akademi.
- Yıldız, F., Yıldız Bıçakçı, M., & Aral, N. (2018). Bilişsel gelişim (3-6 yaş). İçinde F. Turan & A. İ. Yükselen (Ed.), *Okul öncesi dönemde gelişim* (ss. 37-52). Hedef CS Yayıncılık.
- Yörükoğlu, A. (2019). *Çocuk ruh sağlığı: Çocuğun kişilik gelişimi, eğitimi ve ruhsal sorunları* (33. bs.). Özgür Yayınları.
- Zembat, R., & Yılmaz, E. (2019). *Doğum öncesi gelişim ve eğitim*. Pegem Akademi.

Bölüm 2

OKULA UYUM, İLKOKULA HAZIRBULUNUŞLUK VE OKULA UYUM ETKİNLİKLERİ

Vedat BAYRAKTAR¹
Şule SARIBAŞ YEŞİLTAŞ²

Giriş

İlkokula hazırlık süreci, çocukların yaşamlarındaki en kritik dönüm noktalarından biridir. Bu süreç; çocuğun herhangi bir duygusal karmaşa yaşamadan, sürece kolayca ve yetkin bir şekilde uyum sağlamasını ifade etmektedir. İlkokula hazırlık süreci, yalnızca biyolojik olgunlaşma ile açıklanabilecek bir öğrenme deneyimi değildir. İlkokul, çocuk için ev ortamından oldukça farklı bir sosyal ortam sunarken, çocuktan beklentileri de değiştiği bir deneyimdir. Nitekim okul; evden farklı olarak yeni akran grupları, yeni otorite figürleri (öğretmenler), uyulması gereken kurallar silsilesi ve üstesinden gelinmesi gereken yeni akademik beceriler anlamına gelir. Bu dinamikler, çocukların okula başladıkları andaki uyum süreçlerini doğrudan etkiler. Okula başarılı bir şekilde uyum sağlayan çocuklar, kendilerinden beklenen rolleri ve görevleri yetkinlikle yerine getirirken, okula karşı da olumlu tutumlar geliştirmektedir. Bu durum yalnızca akademik becerilerini değil aynı zamanda sosyal duygusal gelişimini de etkiler.

Günümüzde erken çocukluk eğitimi tartışmalarında, çocukların ilkokula uyumu ve eğitim-öğretimin ilk yıllarında karşılaşacakları durumlar büyük bir dikkatle ele alınmaktadır. İlkokula hazırlık kavramı, literatürde ve uygulamada genellikle “okuma-yazmaya hazırlık” ile sınırlı algılansa da ilkokula sağlıklı ve başarılı bir geçiş, çok boyutlu bir bakış açısını zorunlu kılmaktadır. Bu doğrultuda hazırlanan bu kitap bölümünde; ilkokula geçiş yaklaşımları, uyum süreci ve bu süreci şekillendiren temel faktörler kapsamlı bir şekilde ele alınmıştır.,

¹ Doç. Dr., Gazi Üniversitesi, Gazi Eğitim Fakültesi, Okul Öncesi Eğitimi AD, vbayraktar@gazi.edu.tr, ORCID iD: 0000-0003-1076-4736

² Arş. Gör., Çukurova Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Okul Öncesi Eğitimi AD, sulesaribas01@gmail.com, ORCID iD: 0000-0003-0809-7364

kendi duygularını tanıma ve doğru sözcüklerle ifade etme, başkalarının duygularını sezebilme (sosyal referans alma), empati geliştirme ve anlık duygusal tepkilerini duruma uygun şekilde kontrol edebilme (öz-regülasyon) becerilerini geliştirecek yapılandırılmış oyun ve etkinliklere müfredatta düzenli olarak yer verilmesi gerekmektedir.

SONUÇ

Okul; aile ortamından farklı olarak yepyeni bir akran grubuna dahil olmak, yeni öğretmenlerle tanışmak, yapılandırılmış kurallara uyum sağlamak ve üstesinden gelinmesi gereken akademik görevlerle yüzleşmek demektir. Bu köklü değişimler, çocukların ilkokula adım attıkları andan itibaren okula uyum (adaptasyon) süreçlerini doğrudan şekillendirir. Çok boyutlu bir yapıya sahip olan okula uyum; çocuğun okula karşı geliştirdiği tutumu, okuldaki ilk deneyimlerini, sınıf içi etkinliklere katılım düzeyini, kişilerarası iletişim becerilerini, hazırbulunuşluk seviyesini ve nihai akademik performansını kapsayan dinamik bir kavramdır. Sınıf ortamına başarılı bir şekilde uyum sağlayan çocukların; etkinliklere aktif katılım gösterdikleri, dikkatlerini odaklayıp belirli bir süre boyunca sürdürebildikleri, öğrenme sürecinde bağımsız veya grupla çalışmaya yatkın oldukları, bireysel sorumluluk üstlenebildikleri, akranları ve öğretmenleriyle sıcak, güvene dayalı ilişkiler kurabildikleri görülmektedir. Tüm bu olumlu sosyal-duygusal çıktılar, doğal bir netice olarak çocukların akademik başarı grafiğini de yükseltmektedir.

Çocuğun ilkokula uyum düzeyini; fizyolojik, zihinsel, sosyal/çevresel ve duygusal etmenler eş zamanlı ve birbirini etkileyerek belirlemektedir. Bu dinamik süreçte, başta ebeveynler ve öğretmenler olmak üzere tüm eğitim paydaşlarına hayati görevler düşmektedir. İlkokula geçiş döneminin hem çocuk hem de aile için potansiyel olarak stresli ve hassas bir eşik olduğunun bilincine varılması; bu doğrultuda okul, aile ve toplum sacayağı arasındaki organik bağların ve iş birliklerinin güçlendirilmesi, çocukların yeni eğitim kademesinde başarılı ve mutlu olma ihtimallerini önemli ölçüde artıracaktır.

KAYNAKLAR

- Alligood, M. R., & Tomey, A. M. (2006). *Nursing theory: Utilization & application* (3rd ed.). Mosby Company.
- American Psychological Association. (2018). *Effects of poverty, hunger and homelessness on children and youth*. <http://www.apa.org/pi/families/poverty.aspx>
- Andrei, F., Mancini, G., Mazzoni, E., Russo, P. M., & Baldaro, B. (2015). Social status and its link with personality dimensions, trait emotional intelligence, and scholastic achievement in children and early adolescents. *Learning and Individual Differences*, 42, 97–105. <https://doi.org/10.1016/j.lindif.2015.07.014>

- Annett, M. (1981). The right shift theory of handedness and developmental language problems. *Annals of Dyslexia*, 31(1), 103–121. <https://doi.org/10.1007/BF02658602>
- Aydoğdu, F., & Dilekmen, M. (2016). Ebeveyn tutumlarının çeşitli değişkenler açısından değerlendirilmesi. *Bayburt Eğitim Fakültesi Dergisi*, 11(2), 570–585.
- Bağçeli Kahraman, P., Şen, T., Alataş, S., & Tütüncü, B. (2018). Okul öncesi dönemde okula uyum sürecine ilişkin öğretmen görüşleri. *Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 18(2), 681–701. <https://doi.org/10.17240/aibuefd.2018.18.37372-436156>
- Bart, O., Hajami, D., & Bar-Haim, Y. (2007). Predicting school adjustment from motor abilities in kindergarten. *Infant and Child Development*, 16(6), 597–615. <https://doi.org/10.1002/icd.514>
- Bascoe, S. M., Davies, P. T., Sturge-Apple, M. L., & Cummings, E. M. (2009). Children's representations of family relationships, peer information processing, and school adjustment. *Developmental Psychology*, 45(6), 1740–1751. <https://doi.org/10.1037/a0016688>
- Başaran, İ. E. (2005). *Eğitim psikolojisi* (6. baskı). Nobel Akademik Yayıncılık.
- Bayraktar, V. (2013). *Okuma-yazmaya hazırlık eğitim programının anasınıfına devam eden 6 yaş grubu çocukların yazı farkındalığı becerilerine ve ilkokul birinci sınıftaki ses farkındalığı ve okuma-yazma becerilerine etkisinin incelenmesi* (Yayınlanmamış doktora tezi). Gazi Üniversitesi.
- Betts, L. R., Rotenberg, K. J., & Trueman, M. (2009). An investigation of the impact of young children's self-knowledge of trustworthiness on school adjustment: A test of the realistic self-knowledge and positive illusion models. *British Journal of Developmental Psychology*, 27(2), 405–424. <https://doi.org/10.1348/026151008X314867>
- Bishop, D. V. M. (2001). Individual differences in handedness and specific speech and language impairment: Evidence against a genetic link. *Behavior Genetics*, 31(4), 339–351. <https://doi.org/10.1023/a:1012708316279>
- Bredenkamp, S. (2017). *Effective practices in early childhood education* (3rd ed.). Pearson.
- Bronfenbrenner, U. (1979). *The ecology of human development: Experiments by nature and design*. Harvard University Press.
- Bronfenbrenner, U. (1989). Ecological systems theory. R. Vasta (Ed.), *Annals of Child Development* içinde (Vol. 6, ss. 187–249). JAI Press.
- Bronfenbrenner, U., & Ceci, S. J. (1994). Nature–nurture reconceptualized in developmental perspective: A bioecological model. *Psychological Review*, 101(4), 568–586. <https://doi.org/10.1037/0033-295X.101.4.568>
- Bronfenbrenner, U., & Evans, G. W. (2000). Developmental science in the 21st century: Emerging theoretical models, research designs, and empirical findings. *Social Development*, 9(1), 115–125. <https://doi.org/10.1111/1467-9507.00114>
- Bronfenbrenner, U., & Morris, P. A. (2006). The bioecological model of human development. W. Damon & R. M. Lerner (Eds.), *Handbook of child psychology: Theoretical models of human development* içinde (6th ed., Vol. 1, ss. 793–828). Wiley.
- Cinisimo, S. L., Pebley, A. R., Vaiana, M. E., & Maggio, E. (2004). *Are L.A.'s children ready for school?* RAND Corporation.
- Cole, S. A. (2017). *The impact of parental involvement on academic achievement* (Publication No. 10602196) [Doctoral dissertation, Northcentral University]. ProQuest Dissertations and Theses Global.
- Çayır, A. (2017). Analyzing the reading skills and visual perception levels of first grade students. *Universal Journal of Educational Research*, 5(7), 1108–1114. <https://doi.org/10.13189/ujer.2017.050704>
- Demirel, Ö. (2010). *Eğitim sözlüğü* (4. baskı). Pegem Akademi.
- Diamond, A. (2010). The evidence base for improving school outcomes by addressing the whole child and by addressing skills and attitudes, not just content. *Early Education and Development*, 21(5), 780–793. <https://doi.org/10.1080/10409289.2010.514522>
- Doll, B. (1996). Children without friends: Implications for practice and policy. *School Psychology Review*, 25(2), 165–183.

- Eisenberg, N., Valiente, C., & Eggum, N. D. (2010). Self-regulation and school readiness. *Early Education and Development*, 21(5), 681–698. <https://doi.org/10.1080/10409289.2010.497451>
- Eliason, C., & Jenkins, L. (2015). *A practical guide to early childhood curriculum* (10th ed.). Pearson.
- Emel, B. L., & Alkon, A. (2006). *Health and school readiness literature review*. UCSF Child Care Health Program. http://www.ucsfchildcarehealth.org/pdfs/training_etc/HS_Readiness_Full_v3.pdf
- Emre, O., Çalışkan, Z., Ulutaş, A., & Sağlam, M. (2017). 4-6 yaş çocuk gelişimi: Gelişim psikolojisinin temel esasları 2 (O. Emre, Çev.). Anı Yayıncılık.
- Epstein, J. L., Sanders, M. G., & Sheldon, S. B. (2019). *School, family, and community partnerships: Your handbook for action* (4th ed.). Corwin Press.
- Ersal, D. (2025). *Ebeveynlerin anne baba tutumları ve cinsel eğitime yönelik tutumlarının incelenmesi* [Yüksek lisans tezi, İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi]. YÖK Ulusal Tez Merkezi.
- Eurydice. (2010). *Eğitim çıktılarında cinsiyet farklılıkları: Avrupa'da alınan tedbirler ve mevcut durum*. http://eacea.ec.europa.eu/education/eurydice/documents/thematic_reports/120TR.pdf
- Feldman, R. S. (2015). *Child development* (7th ed.). Pearson.
- Felner, R. D. (2005). Poverty in childhood and adolescence: A transactional–ecological approach to understanding and enhancing resilience in contexts of disadvantage and developmental risk. In S. Goldstein & R. B. Brooks (Eds.), *Handbook of resilience in children* (pp. 125–147). Kluwer Academic/Plenum Publishers.
- Goldberg, C. A. (2006). *Transitioning to preschool: The role of withdrawn behavioral subtypes and the teacher-child relationship in early school adjustment* [Doctoral dissertation, Northern Illinois University]. ProQuest Dissertations and Theses Global.
- Grissmer, D., Grimm, K. J., Aiyer, S. M., Murrah, W. M., & Steele, J. S. (2010). Fine motor skills and early comprehension of the world: Two new school readiness indicators. *Developmental Psychology*, 46(5), 1008–1017. <https://doi.org/10.1037/a0020104>
- Gürkan, T. (2013). Okula hazır bulunuşluk ve ilköğretime hazır bulunuşluk için yapılan çalışmalar. Ş. Yaşar (Ed.), *İlköğretime hazırlık ve ilköğretim programları içinde* (2. baskı, ss. 1–22). Pegem Akademi.
- Halle, T., Zaff, J., Calkins, J., & Margie, N. G. (2000). *Background for community-level work on school readiness: A review of definitions, assessments, and investment strategies*. Child Trends. <https://www.childtrends.org/wp-content/uploads/2001/12/2001-01BackgroundSchoolReadiness1.pdf>
- Harman, G., & Çelikler, D. (2012). Eğitimde hazır oluşun önemi üzerine bir derleme çalışması. *Eğitim ve Öğretim Araştırmaları Dergisi*, 1(3), 147–156
- Harrington, E. M., Trevino, S. D., Lopez, S., & Giuliani, N. R. (2020). Emotion regulation in early childhood: Implications for socioemotional and academic components of school readiness. *Emotion*, 20(1), 48–53. <https://doi.org/10.1037/emo0000667>
- Healy, J. M. (1997). *Çocuğunuzun gelişen aklı* (A. B. Dicleli, Çev. Ed.). BZD Yayıncılık.
- Hies, M., Jervis, N., Visagie, K., Sojo, V., & Cavagna, S. (2011). *Transition to school: Parent initiative*. University of Melbourne. <https://minerva-access.unimelb.edu.au/bitstream/handle/11343/123771/Transition-to-Primary-SchoolA-literature-review.pdf>
- High, P. C. (2008). School readiness. *Pediatrics*, 121(4), e1008–e1015. <https://doi.org/10.1542/peds.2008-0079>
- Holben, D. H., & Marshall, M. B. (2017). Position of the Academy of Nutrition and Dietetics: Food insecurity in the United States. *Journal of the Academy of Nutrition and Dietetics*, 117(12), 1991–2002. <https://doi.org/10.1016/j.jand.2017.09.027>
- Horzum, M. B., & Alper, A. (2006). Fen bilgisi dersinde olaya dayalı öğrenme yöntemi, bilişsel stilin ve cinsiyetin öğrenci başarısına etkisi. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi*, 39(2), 151–175. https://doi.org/10.1501/Egifak_0000000155
- Howes, C. (2000). Social-emotional classroom climate in child care, child-teacher relationships and children's second grade peer relations. *Social Development*, 9(2), 191–204. <https://doi.org/10.1111/1467-9507.00119>

- Hughes, J. N., Cavell, T. A., & Wilson, V. (2001). Further evidence for the developmental significance of teacher-student relationships: Peers' perceptions of support and conflict in teacher-child relationships. *Journal of School Psychology*, 39(4), 289–301. [https://doi.org/10.1016/S0022-4405\(01\)00074-7](https://doi.org/10.1016/S0022-4405(01)00074-7)
- Hutinger, P. L. (1981). Transition practices for handicapped young children: What the experts say. *Journal of Early Intervention*, 2(1), 8–14. <https://doi.org/10.1177/105381518100200102>
- Jones, F., & Bright, J. (2001). *Stress: Myth, theory and research*. Prentice Hall.
- Kagan, J. W. (2010). Emotions and temperament. M. H. Bornstein (Ed.), *Handbook of cultural developmental science* içinde (ss. 121–138). Psychology Press.
- Kernan, M. (2012). *Parental involvement in early learning*. Bernard van Leer Foundation. https://www.bernardvanleer.org/files/Parental_involvement_in_early_learning.pdf
- Kirst-Ashman, K. K., & Hull, G. H., Jr. (1999). *Understanding generalist practice* (2nd ed.). Nelson-Hall Publishers.
- Kuru, N. (2020). *Tamamlayıcı erken müdahale programının mülteci çocukların benlik saygısına, sosyal becerilerine ve psikolojik sağlamlığına etkisi* [Doktora tezi, Hacettepe Üniversitesi]. Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi.
- Lee, P., & Bierman, K. L. (2018). Longitudinal trends and year-to-year fluctuations in student-teacher conflict and closeness: Associations with aggressive behavior problems. *Journal of School Psychology*, 70, 1–15. <https://doi.org/10.1016/j.jsp.2018.06.002>
- Macgregor, D. L. (2005). Is my child ready for school? J. A. Jirsch (Ed.), *Current management in child neurology* içinde (3rd ed., ss. 240–245). BC Decker.
- Main, M., & Hesse, E. (1990). Parents' unresolved traumatic experiences are related to infant disorganized attachment status: Is frightened and/or frightening parental behavior the linking mechanism? M. T. Greenberg, D. Cicchetti, & E. M. Cummings (Eds.), *Attachment in the preschool years: Theory, research, and intervention* içinde (ss. 161–182). University of Chicago Press.
- Matthews, J. S., Ponitz, C. C., & Morrison, F. J. (2009). Early gender differences in self-regulation and academic achievement. *Journal of Educational Psychology*, 101(3), 689–704. <https://doi.org/10.1037/a0014240>
- Maxwell, K. L., & Clifford, R. M. (2004). School readiness assessment. *Young Children*, 59(1), 42–46.
- McCandliss, B. D., Cohen, L., & Dehaene, S. (2003). The visual word form area: Expertise for reading in the fusiform gyrus. *Trends in Cognitive Sciences*, 7(7), 293–299. [https://doi.org/10.1016/S1364-6613\(03\)00134-7](https://doi.org/10.1016/S1364-6613(03)00134-7)
- McLinden, M., Ravenscroft, J., Douglas, G., Hewett, R., & Cobb, R. (2017). The significance of specialist teachers of learners with visual impairments as agents of change: Examining personnel preparation in the United Kingdom through a bioecological systems theory. *Journal of Visual Impairment & Blindness*, 111(6), 569–584. <https://doi.org/10.1177/0145482X1711100607>
- Millî Eğitim Bakanlığı. (2013). *Okul öncesi eğitim programı*. <http://tegm.meb.gov.tr/www/okul-oncesi-egitim-programi-ve-kurul-karari/icerik/54>
- Millî Eğitim Bakanlığı. (2019, 10 Temmuz). Millî Eğitim Bakanlığı okul öncesi eğitim ve ilköğretim kurumları yönetmeliği. *T.C. Resmi Gazete* (Sayı: 30827). [suspicious link removed]
- Mirmahdi, R., Heidari, H., & Nobakht, F. (2020). Effect of computer games (puzzle game and simulation game) in working memory and space visual perception in student with specific learning disorder (reading, writing, math). *Archives of Pharmacy Practice*, 11(1), 55–59.
- Monkeviciene, O., Mishara, B. L., & Dufour, S. (2006). Effects of the Zippy's Friends programme on children's coping abilities during the transition from kindergarten to elementary school. *Early Childhood Education Journal*, 34(1), 53–60. <https://doi.org/10.1007/s10643-006-0104-0>
- Morgan, C. T. (2017). *Psikolojiye giriş* (S. Karakaş, Çev. Ed.; 22. baskı). Eğitim Yayınevi.
- Morrison, G. S. (2007). *Early childhood education today* (10th ed.). Pearson Merrill Prentice Hall.
- Morrow, L. M. (2011). *Developing literacy in preschool* (2nd ed.). The Guilford Press.
- Namaziandost, E., Behbahani, H. K., & Heydarnejad, T. (2024). Tapping the alphabets of learning-oriented assessment: Self-assessment, classroom climate, mindsets, trait emotional intelligence,

- and academic engagement are in focus. *Language Testing in Asia*, 14(1), 15–30. <https://doi.org/10.1186/s40468-024-00293-1>
- National Academy of Sciences. (2012). *Education for life and work: Developing transferable knowledge and skills in the 21st century*. The National Academies Press. <https://doi.org/10.17226/13398>
- National School Readiness Indicators Initiative. (2005). *Getting ready: A 17-state partnership*. <http://www.gettingready.org>
- Nelson, R. F. (2004). The transition to kindergarten. *Early Childhood Education Journal*, 32(3), 187–190. <https://doi.org/10.1023/B:ECEJ.0000048970.21332.d0>
- New, R. S., & Cochran, M. (Eds.). (2007). *Early childhood education: An international encyclopedia* (Vols. 1–4). Praeger.
- Oktay, A. (2000). Okumaya hazırlıklı olmak ne demektir? M. R. Şirin (Ed.), *Çocuk edebiyatı* içinde (3. baskı, ss. 45–58). Çocuk Vakfı Yayınları.
- Oktay, A. (2002). *Yaşamın sihirli yılları: Okul öncesi dönem*. Epsilon Yayınları.
- Oktay, A. (2013). İlköğretime hazır oluş ve hazır oluşu etkileyen temel faktörler. A. Oktay (Ed.), *İlköğretime hazırlık ve ilköğretim programları* içinde (2. baskı, ss. 21–34). Pegem Akademi.
- Pahlevanian, A. A., & Ahmadizadeh, Z. (2014). Relationship between gender and motor skills in preschoolers. *Middle East Journal of Rehabilitation and Health*, 1(1), Article e21516. <https://doi.org/10.17795/mejrh-21516>
- Pan, Q., Trang, K. T., Love, H. R., & Templin, J. (2019). School readiness profiles and growth in academic achievement. *Frontiers in Education*, 4, Article 127. <https://doi.org/10.3389/educ.2019.00127>
- Pedro, L. (2015). *Understanding your child's brain development*. Teach Through Love. <http://www.teach-through-love.com/child-brain-development.html>
- Perez, S. M., & Gauvain, M. (2009). Mother-child planning, child emotional functioning, and children's transition to first grade. *Child Development*, 80(3), 776–791. <https://doi.org/10.1111/j.1467-8624.2009.01297.x>
- Peterson, J. W., Loeb, S., & Chamberlain, L. J. (2018). The intersection of health and education to address school readiness of all children. *Pediatrics*, 142(5), Article e20181126. <https://doi.org/10.1542/peds.2018-1126>
- Pianta, R. C., Steinberg, M. S., & Rollins, K. B. (1995). The first two years of school: Teacher-child relationships and deflections in children's classroom adjustment. *Development and Psychopathology*, 7(2), 295–312. <https://doi.org/10.1017/S0954579400006519>
- Piqueras, J. A., Mateu-Martínez, O., Cejudo, J., & Pérez-González, J. C. (2019). Pathways into psychosocial adjustment in children: Modeling the effects of trait emotional intelligence, social-emotional problems, and gender. *Frontiers in Psychology*, 10, Article 507. <https://doi.org/10.3389/fpsyg.2019.00507>
- Pivik, J. (2012). *Environmental scan of school readiness for health: Definitions, determinants, indicators and interventions*. Human Early Learning Partnership & National Collaborating Centre for Determinants of Health.
- Polat, Ö. (2010). *Okul öncesinde ilkokula hazırlık etkinlikleri*. İlk Adım Yayınları.
- Polat, Ö. (2018). Okul öncesi eğitim programlarında ilköğretime hazırlık. A. Oktay (Ed.), *İlköğretime hazırlık ve hazırlık programları* içinde (3. baskı, ss. 66–86). Pegem Akademi.
- Polat, Ö., & Akyol, N. A. (2019). Okula uyum ve ilkokula hazır bulunuşluk. A. Oktay (Ed.), *Okula uyum ve erken okuryazarlık eğitimi* içinde (ss. 1–25). Anı Yayıncılık.
- Polat, Ö., & Bayındır, D. (2020). The relation between parental involvement and school readiness: The mediating role of preschoolers' self-regulation skills. *Early Child Development and Care*, 192(6), 940–952. <https://doi.org/10.1080/03004430.2020.1806255>
- Polat, Ö., & Dilli, F. (2015). 60-72 aylık sosyal açıdan dezavantajlı çocuklar için hazırlanan destek programının çocukların ilkokula hazır bulunuşluğuna etkisi. *Uluslararası Eğitim Programları ve Öğretim Çalışmaları Dergisi*, 5(9), 81–103.

- Privado, J., Eizaguirre, M. P., Martínez, M., & Ponce-de-León, L. (2024). Cognitive and non-cognitive factors as predictors of academic performance. *Learning and Individual Differences*, 116, Article 102536. <https://doi.org/10.1016/j.lindif.2024.102536>
- Quintero, N., & McIntyre, L. L. (2011). Kindergarten transition preparation: A comparison of teacher and parent practices for children with autism and other developmental disabilities. *Early Childhood Education Journal*, 38(6), 411–420. <https://doi.org/10.1007/s10643-010-0427-8>
- Rafoth, M. A., Buchenauer, E. L., Crissman, K. K., & Halko, J. L. (2004). *School readiness: Preparing children for kindergarten and beyond*. National Association of School Psychologists. <http://www.naeyc.org>
- Ramey, S. L., & Ramey, C. T. (1999). Beginning school for children at risk. R. C. Pianta & M. J. Cox (Eds.), *The transition to kindergarten* içinde (ss. 217–252). Paul H. Brookes Publishing Co.
- Ray, D. C. (2007). Two counseling interventions to reduce teacher-child relationship stress. *Professional School Counseling*, 10(4), 428–440. <https://doi.org/10.1177/2156759X0701000412>
- Roebers, C. M., Röthlisberger, M., Neuenschwander, R., Cimeli, P., Michel, E., & Jäger, K. (2014). The relation between cognitive and motor performance and their relevance for children's transition to school: A latent variable approach. *Human Movement Science*, 33, 284–297. <https://doi.org/10.1016/j.humov.2013.08.011>
- Rosa, E. M., & Tudge, J. (2013). Urie Bronfenbrenner's theory of human development: Its evolution from ecology to bioecology. *Journal of Family Theory & Review*, 5(4), 243–258. <https://doi.org/10.1111/jftr.12022>
- Rosenkoetter, S. E., Hains, A. H., & Fowler, S. A. (1994). *Bridging early services for children with special needs and their families*. Paul H. Brookes Publishing Co.
- Rous, B., Hallam, R., Harbin, G., McCormick, K., & Jung, L. A. (2007). The transition process for young children with disabilities: A conceptual framework. *Infants & Young Children*, 20(2), 135–148. <https://doi.org/10.1097/01.IYC.0000264481.28091.24>
- Roy, C. (2009). *The Roy adaptation model* (3rd ed.). Pearson Prentice Hall Health.
- Ryan, B. J. (2003). *Çocuğum okula başlıyor* (M. İzmirli, Çev. Ed.). Hayat Yayınları.
- San Bayhan, P., & Artan, İ. (2012). *Çocuk gelişimi ve eğitimi*. Morpa Kültür Yayınları.
- Sansanwal, S. (2019). A conceptual framework for teacher-child relationships in early childhood. *Cultural and Religious Studies*, 7(6), 279–305. <https://doi.org/10.17265/2328-2177/2019.06.001>
- Senemoğlu, N. (2018). *Gelişim, öğrenme ve öğretim: Kuramdan uygulamaya* (25. baskı). Pegem Akademi.
- Shaffer, D. R., & Kipp, K. (2012). *Developmental psychology: Childhood and adolescence* (9th ed.). Cengage Learning.
- Shen, C. (2005). *Early childhood educators' perception of quality and school climate in preschool programs* (Publication No. 3179813) [Doctoral dissertation, University of Pennsylvania]. ProQuest Dissertations and Theses Global.
- Shore, R. (1998). *Ready schools: A report of the Goal 1 Ready Schools Resource Group*. National Education Goals Panel.
- Soysal, Ş., & Bodur, Ş. (2004). Bir büyüme masalı: Okul korkusu. *STED - Sürekli Tıp Eğitimi Dergisi*, 13(6), 234–236.
- Strickland, D. S., & Ayers, S. R. (2007). *Literacy leadership in early childhood*. Teachers College Press & NAEYC.
- Suggate, S., Pufke, E., & Stoeger, H. (2019). Children's fine motor skills in kindergarten predict reading in grade 1. *Early Childhood Research Quarterly*, 47, 248–258. <https://doi.org/10.1016/j.ecresq.2018.12.015>
- Şepitci Sarıbaş, M., & Gültekin Akduman, G. (2019). 5-6 yaş çocuklarının öz düzenleme becerilerinin okul uyumu ile ilişkisi. *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 12(63), 867–883. <https://doi.org/10.17719/jisr.2019.3308>
- Taverna, L., Tremolada, M., Tosetto, B., Dozza, L., & Zheng, Z. S. (2020). Impact of psycho-educational activities on visual-motor integration, fine motor skills and name writing among first

- graders: A kinematic pilot study. *Children*, 7(4), Article 27. <https://doi.org/10.3390/children7040027>
- Tissington, L. D. (2008). A Bronfenbrenner ecological perspective on the transition to teaching for alternative certification. *Journal of Instructional Psychology*, 35(2), 106–110.
- Trawick-Smith, J. (2018). *Early childhood development: A multicultural perspective* (7th ed.). Pearson.
- Tudge, J. R. H. (2017). Implicit versus explicit ways of using Bronfenbrenner's bioecological theory. *Human Development*, 59, 195–199. <https://doi.org/10.1159/000449453>
- Tuğluk, M. N., ve Ayhan, M. (2019). İlkokula hazır oluş ve hazır oluşu etkileyen faktörler. D. Yalman ve M. Ü. Öztürk (Ed.), *Okula uyum ve erken okuryazarlık eğitimi* içinde (s. 105-120). İstanbul: Efe Akademi.
- Tudge, J., Hogan, D., Snezhkova, I., Kulakova, N., & Etz, K. (2000). Parents' child-rearing values and beliefs in the United States and Russia: The impact of culture and social class. *Infant and Child Development*, 9(2), 105–121. [https://doi.org/10.1002/1522-7219\(200006\)9:2<105::AID-ICD222>3.0.CO;2-Y](https://doi.org/10.1002/1522-7219(200006)9:2<105::AID-ICD222>3.0.CO;2-Y)
- Umek, L. M., Kranjc, S., Fekonja, U., & Bajc, K. (2008). The effect of preschool on children's school readiness. *Early Child Development and Care*, 178(6), 569–588. <https://doi.org/10.1080/03004430600880000>
- Uygun, E. G., & Erus, S. M. (2024). The mediating roles of mindfulness in marriage and mindfulness in parenting in the relationship between parents' dispositional mindfulness and emotion regulation of their children. *Applied Research in Quality of Life*, 19(3), 1075–1102. <https://doi.org/10.1007/s11482-024-10280-6>
- Walberg, H. J. (2004). International perspectives on families, schools, and communities: Educational implications for family-school-community partnerships. *International Journal of Educational Research*, 41(1), 3–9. <https://doi.org/10.1016/j.ijer.2005.04.003>
- Webb, D. D. (2019). *Bridging the gap between African-American families and school personnel: Effective home-school partnerships in urban schools* [Doctoral dissertation, Concordia University, St. Paul]. Concordia Digital Commons. https://digitalcommons.csp.edu/cup_commons_grad_edd/276
- Winter, S. M. (2011). Culture, health, and school readiness. D. M. Laverick & M. R. Jalong (Eds.), *Transitions to early care and education* içinde (ss. 163–175). Springer. https://doi.org/10.1007/978-94-007-0573-8_15
- Viguer, P., Cantero, M. J., & Bañuls, R. (2017). Enhancing emotional intelligence at school: Evaluation of the effectiveness of a two-year intervention program in Spanish pre-adolescents. *Personality and Individual Differences*, 113, 193–200. <https://doi.org/10.1016/j.paid.2017.03.036>
- Yavuzer, H. (2018). *Okul çağı çocuğu* (22. baskı). Remzi Kitabevi.
- Yeboah, D. A. (2002). Enhancing transition from early childhood phase to primary education: Evidence from the research literature. *Early Years*, 22(1), 51–68. <https://doi.org/10.1080/09575140120101563>
- Yıldırım, B., & İbrahimoglu, H. (2017). Erken çocukluk döneminde geçiş ve geçiş süreci. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Eğitim Araştırmaları Dergisi*, 3(1), 1–15.

Bölüm 3

İLKOKULA HAZIRBULUNUŞLUKTA OKUL, AİLE VE TOPLUM

Hatice BEKİR¹
Ceren HANBAY²

Giriş

Hazır bulunuşluk, kapsamıyla çocuğun hayatındaki pek çok noktaya temas eder. Ancak burada çocuğun hayatıyla kastedilen çocuğun ilkokuldan önceki birkaç yılı değildir. Hazır bulunuşluk ilkokul öncesinde doğumla başlayan bir serüvendir. Alan yazındaki çalışmalarda bu serüveni destekler niteliktedir. Örneğin; Maxwell & Clifford (2004) çocuğun okula hazır oluşunun, doğumdan itibaren aile, sosyal çevre ve fiziksel ortamla kurduğu etkileşimlerin bir sonucu olarak ortaya çıktığını vurgular. Yani ilkokula hazır bulunuşluk, yalnızca çocuğun değil; okulun, ailenin ve toplumun birbiri ile uyumu olarak nitelendirilir. Britto (2012) ise bu süreci birbirleriyle bağlantılı bir şekilde ele almış ve ilkokula hazır bulunuşluğu üç biçimde sınıflandırmıştır. Bu sınıflamalar çocuğun hazır oluşu, okulun çocuk için hazır oluşu, aile/toplumun okula hazır oluşudur. Britto'nun bu sınıflaması çocuğun okula hazır bulunuşluğunu bütüncül, çok katmanlı ve çevresel yönüyle ele alması açısından Bronfenbrenner'in Ekolojik Sistemler Kuramıyla paralellik gösterir. Ekolojik Sistemler Kuramı ve Brittonun sınıflamasında görüldüğü üzere ilkokula hazır bulunuşluk, çocuk ve çevresi arasındaki karşılıklı etkileşim ağının bir ürünüdür. Dolayısıyla çocuğun bireysel becerileri ne düzeyde olursa olsun çocuğun okula hazır bulunuşluğunu desteklemeyen okul, aile ve toplum yapısı söz konusu olduğunda gerçek bir hazır bulunuşluktan söz etmek mümkün değildir.

Uzun yıllar boyunca ilkokula hazır bulunuşluk, çocuğun çevre, okul ve toplum etkileşiminden çocuğun bireysel becerileri ve test skorları üzerinden

¹ Prof. Dr., Gazi Üniversitesi, Gazi Eğitim Fakültesi, Okul Öncesi Eğitimi AD, shatice@gazi.edu.tr, ORCID iD: 0000-0001-9591-7660

² Arş. Gör., Necmettin Erbakan Üniversitesi, Ereğli Eğitim Fakültesi, Okul Öncesi Eğitimi AD, ceren.hanbay@erbakan.edu.tr, ORCID iD: 0009-0009-8942-286X

kapsam ve sınırlılıklarının ortaya koyulmasının önemine değinilmiştir. Çünkü çocuğun gereksinim ve özelliklerini tanımadan yapılan müdahalenin hedefine tam anlamıyla ulaşamama riski bulunur. Son özellik ise soruna özgü çözüm sunmaktır. Çocukların özellikleri kadar çocukların yaşadıkları sorunlar da değişkenlik gösterir. Dolayısıyla bu sorunların üstesinden gelebilmek sorunlara özgü çözüm yollarını bilmek ve uygulamaktan geçer.

Türkiye bağlamında uygulanabilecek bu uygulamayla ilkokula hazır bulunuşluğun çok yönlü destekleneceği düşünülmektedir. Bu uygulamayla çocukların yanı sıra ailelerin, öğretmenlerin yani mikrodan makroya çocuğun çevresini oluşturan ekosistemdeki her bireyin hayatına dokunmak mümkün olabilecektir.

KAYNAKÇA

- Ackerman, D. J., & Barnett, W. S. (2005). Prepared for kindergarten: What does “readiness” mean? (Policy brief). National Institute for Early Education Research (NIEER), Rutgers University.
- Barrett, P., Davies, F., Zhang, Y., & Barrett, L. (2015). The impact of classroom design on pupils’ learning: A holistic, multi-level analysis. *Building and Environment*, 89, 118–133. <https://doi.org/10.1016/j.buildenv.2015.02.013>
- Bartan, S. (2024). Duyu temelli ilkokula hazırlık eğitim programının 60-72 aylık çocukların ilkokula hazır bulunuşluğuna etkisinin incelenmesi (Tez No: 856712). [Doktora Tezi, Fatih Sultan Mehmet Vakıf Üniversitesi]. Yöktez <https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/tezSorguSonucYeni.jsp>
- Bogard, K. & Takanishi, R. (2005). PK–3: An aligned and coordinated approach to education for children 3 to 8 years old. *Social Policy Report*, 19(3).
- Bonilla, J., Spier, E., Carson, K., Ring, H., Belyakova, Y., Brodziak, I., & Adelman-Sil, E. (2019). Evaluation of the UNICEF mozambique accelerated school readiness pilot programme: final report. Washington DC: American Institutes for Research, UNICEF. <https://www.air.org/sites/default/files/Mozambique-Early-Childhood-ASR-Program-Evaluation-December-2019.pdf>
- Bronfenbrenner, U. (1979). *The ecology of human development: Experiments by nature and design*. Harvard University Press.
- Bronfenbrenner, U. (1994). Ecological models of human development. In T. Husén & T. N. Postlethwaite (Eds.), *The international encyclopedia of education* (2nd ed., pp. 1643–1647). Elsevier.
- Bronfenbrenner, U., & Morris, P. A. (2006). The bioecological model of human development. In W. Damon (Series Ed.) & R. M. Lerner (Vol. Ed.), *Handbook of child psychology* (6th ed., Vol. 1, pp. 793–828). Wiley.
- Britto, P. R. (2012). School readiness: A conceptual framework. UNICEF. <https://resources.leicestershire.gov.uk/sites/resource/files/field/pdf/2020/1/7/School-readiness-a-conceptual-framework-UNICEF.pdf>
- Carlton, M. P., & Winsler, A. (1999). School readiness: The need for a paradigm shift. *School psychology review*, 28(3), 338–352.
- Cook, K. D., Dearing, E., & Zachrisson, H. D. (2017). Information sharing between teachers and early education programs during school entry in Norway: Associations with children’s school adjustment and success in the first year. *International Journal of Child Care and Education Policy*, 11(1), 14. <https://doi.org/10.1186/s40723-017-0039-5>
- Çetin, Ş. Ü. (2021). İlkokula hazırbulunuşluk ve uyum sürecinde aile katılımı. Ş. Alıcı & V. Şahin (Ed.), *Her yönüyle ilkokula hazırbulunuşluk ve uyum süreci öğretmenin el kitabı* (s.25-46). Nobel.

- Dockett, S., & Perry, B. (2007). *Transitions to school: Perceptions, expectations and experiences*. UNSW Press.
- Edwards, C., Gandini, L., & Forman, G. (Eds.). (1998). *The hundred languages of children: The Reggio Emilia approach—Advanced reflections* (2nd ed.). Ablex Publishing.
- Elias, B. & Bogossian, A. (2025). Proposal for a new conceptual framework to guide early intervention professionals in a transcultural context. *Front. Public Health*, 13, DOI: 10.3389/fpubh.2025.1689596
- Fabian, H. (2002). *Children starting school: A guide to successful transitions and transfers for teachers and assistants*. David Fulton Publishers.
- Farzadi, F., Behrozy, N., Shehni Yailagh, M., Omidian, M. (2022). A game-based cognitive intervention (kiko's thinking time) to promote cold executive function to develop early learning skills for school readiness preschool children. *Biquarterly Journal of Cognitive Strategies in Learnin*, 10(18), 35-58.
- Ferreros, M. F. (2007). Sarıl bana anne (D. D. Köseoğlu, Çev.). 1. Baskı, Doğan Kitap.
- Graue, M. E. (1993). *Ready for what: Constructing meanings of readiness for kindergarten*. State University of New York Press.
- Guralnick, M. J. (1998). Effectiveness of early intervention for vulnerable children: A developmental perspective. *American Journal on mental retardation*, 102(4), 319-345.
- Hamre, B. K., & Pianta, R. C. (2001). Early teacher-child relationships and the trajectory of children's school outcomes through eighth grade. *Child development*, 72(2), 625-638.
- Jun, J., Meissel, K., & Cooper, M. (2025). Clusters of difficulties experienced by children during their transition to primary school. *Children and Youth Services Review*, 178, 108559. <https://doi.org/10.1016/j.childyouth.2025.108559>
- Liman, B. (2021). Öğretmenle yaşanan çatışmalar çocuklarda davranış sorunları ile ilişkilidir: Duygu düzenleme becerileri aracı rol oynar. *OPUS Journal of Society Research*, 17(35), 2228-2253. <https://doi.org/10.26466/opus.842563>
- Karakuzu, E. & Koçyiğit, S. (2016). Ebeveyn Destekli İlkokula Hazırlık Programı'nın (EDİHP) okul öncesi dönem çocuklarının ilkökula hazır bulunuşluğuna etkisi. *Uluslararası Erken Çocukluk Eğitimi Çalışmaları Dergisi*, 1(1), 84-102.
- Lipscomb, S. T., Miao, A. J., Finders, J. K., Hatfield, B., Kothari, B. H., & Pears, K. (2019). Community-level social determinants and children's school readiness. *Prevention science*, 20(4), 468-477.
- Maxwell, K. L., & Clifford, R. M. (2004). School readiness assessment. *Young Children*, 59(1), 42-46.
- Marti, M., Merz, E. C., Repka, K. R., Landers, C., Noble, K. G., & Duch, H. (2018). Parent involvement in the getting ready for school intervention is associated with changes in school readiness skills. *Frontiers in psychology*, 9, 759.
- McCormick, M. P., MacDowell, C., Weiland, C., Hsueh, J., Maier, M., Pralica, M., Maves, S., Snow, C., & Sachs, J. (2024). Instructional alignment is associated with PreK persistence: Evidence from the Boston Public Schools. *Early Childhood Research Quarterly*, 67, 89-100. <https://doi.org/10.1016/j.ecresq.2023.11.008>
- Millî Eğitim Bakanlığı, Temel Eğitim Genel Müdürlüğü. (2025). İlkokul 1. sınıf okula uyum etkinlik rehberi (2025-2026). https://dhgm.meb.gov.tr/meb_iys_dosyalar/2025_08/29152751_ilkokul1.sinifokulauyumetkinlikrehberi.pdf#page=13.07
- National Institute of Child Health and Human Development (NICHD). Early Child Care Research Network. (2002). Early child care and children's development prior to school entry: Results from the NICHD Study of Early Child Care. *American Educational Research Journal*, 39(1), 133-164. <https://doi.org/10.3102/00028312039001133>
- Nisskaya, A. K. (2018). School readiness outcomes of different preschool educational approaches. *Psychology in Russia: State of the art*, 11(1), 43-60.
- Pianta, R. C., & Kraft-Sayre, M. (2003). *Successful kindergarten transition: Your guide to connecting children, families, & schools*. Paul H. Brookes Publishing.

- Pianta, R. C. (2004). Transitioning to school: Policy, practice, and reality. *The Evaluation Exchange*, 10(2), 5-6.
- Pomerantz, E. M., Moorman, E. A., & Litwack, S. D. (2007). The how, whom, and why of parents' involvement in children's academic lives: More is not always better. *Review of educational research*, 77(3), 373-410.
- Polat, Ö. & Akyol, N. A. (2021). Okula Uyum ve İlkokula Hazırbulunuşluk. Ö. Polat (Ed.). *Adım Adım İlkokula Başlamak Okula Uyum ve Erken Okuryazarlık Eğitimi içinde* (s.1-25). Anı: Ankara.
- Puccioni, J., Baker, E. R., & Froiland, J. M. (2019). Academic socialization and the transition to kindergarten: Parental beliefs about school readiness and involvement. *Infant and Child Development*, 28(6), e2154.
- Rimm-Kaufman, S. E., & Pianta, R. C. (2000). An ecological perspective on the transition to kindergarten: A theoretical framework to guide empirical research. *Journal of Applied Developmental Psychology*, 21(5), 491-511. [https://doi.org/10.1016/S0193-3973\(00\)00051-4](https://doi.org/10.1016/S0193-3973(00)00051-4)
- Sandilos, L. E., Whittaker, J. V., Vitiello, V., & Kinsey, M. (2019). Exploring associations between preschoolers' school readiness profiles and the teacher-child relationship: A latent transition approach. *Journal of Applied Developmental Psychology*, 62, 185-198. <https://doi.org/10.1016/j.appdev.2019.02.010>
- Shi, J., & Ju, Y. (2026). How might parents empower preschool children to achieve school readiness in the context of education involution? *Early Childhood Education Journal*, 41(3), 306-313.
- Sheridan, S. M., Knoche, L. L., Edwards, C. P., Bovaird, J. A., & Kupzyk, K. A. (2010). Parent engagement and school readiness: Effects of the Getting Ready intervention on preschool children's social-emotional competencies. *Early education and development*, 21(1), 125-156.
- Uzun, E. M., & Alat, K. (2017). Okul öncesi dönemde uygulanan "Okula hazırız" eğitim programının ilkököl birinci sınıf öğrencilerinin hazırbulunuşluk düzeylerine etkisi. *Ondokuz Mayıs University Journal of Education Faculty*, 36(2), 59-80.
- Veličković, S. (2013). Problems discontinuity on the first level of the school system.
- Vitiello, V. E., Nguyen, T., Ruzek, E., Pianta, R. C., & Whittaker, J. V. (2022). Differences between pre-k and kindergarten contexts and achievement across the kindergarten transition. *Journal of Applied Developmental Psychology*, 80, 101396. <https://doi.org/10.1016/j.appdev.2022.101396>
- Watts, T. W., Li, C., Pan, X. S., Gandhi, J., McCoy, D. C., & Raver, C. C. (2023). Impacts of the Chicago School Readiness Project on measures of achievement, cognitive functioning, and behavioral regulation in late adolescence. *Developmental Psychology*, 59(12), 2204-2222. <https://doi.org/10.1037/dev0001561>
- Yiğit, N. (2024). Ebeveyn destekli ilkökula hazırlık programının yabancı uyruklu çocukların okula uyumuna etkisinin incelenmesi. [Doktora Tezi, On dokuz Mayıs Üniversitesi]. Yöktez <https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/tezSorguSonucYeni.jsp>

Bölüm 4

ÖZEL GEREKSİNİMLİ BİREYLERİN OKULA UYUM SÜREÇLERİ VE ERKEN OKURYAZARLIK BECERİLERİNİN DESTEKLENMESİ

Nilay KAYHAN¹

Giriş

Erken çocukluk dönemi yaşamın en kritik yıllarını oluşturmaktadır. Bu dönemi temel alan kapsayıcı uygulamalar, eşitsizliklerin azaltılması ve her bireyin geleceğe güçlü başlangıçlar yapması yönünde önem taşımaktadır (OECD, 2025). Erken çocukluk eğitiminde kapsayıcı yaklaşımların en temel özelliği, çocuğun kendi gelişim hızını dikkate alarak ailesi ve çevresi ile etkileşimini desteklemektir. Kapsayıcı erken çocukluk politikaları her bebeğin ve küçük çocuğun yaşadığı topluluğa tam katılımını sağlayacak uygulamalar yoluyla bilişsel, sosyal, duygusal, fiziksel ve dil gelişimi alanlarında bütüncül katkılar sunmayı hedeflemektedir. Bu anlamda bireysel özellikler dikkate alınmakta, bireyin yeteneklerinden bağımsız olarak etkinliklere tam ve adil erişimi sağlanmaktadır (DEC/NAEYC, 2009). Kapsayıcı yaklaşımı temel alan sistemlerin oluşması için toplumsal yaşamda, farklı alanlarda değişim ve dönüşüm gerekmektedir. Eğitim sistemi açısından düşünüldüğünde kapsayıcılık bir anlamda, sistem içerisinde erişilebilir binaları, farklı disiplinlere özgü yasal düzenlemeleri, görev alan personel yeterliklerini, öğretim materyallerinin özelliklerini yakından ilgilendirmektedir. Kapsayıcı yaklaşımlara göre sistem içerisinde değişimler, tüm bireyler için kaliteli bir eğitime erişim ve tam katılım önündeki engellerin kaldırılmasına yönelik olmalıdır. Bir hak olarak düşünüldüğünde eğitimde kapsayıcı yaklaşımlar, farklı yasal düzenlemelerle desteklenmektedir. Örneğin Çocuk Hakları Sözleşmesi'ne göre eğitimin en temel amacı, çocuğun bilişsel, fiziksel becerilerinin desteklenmesidir. Bu süreçte çocuğun kişilik ve yeteneklerinin en üst düzeyde gelişimine yönelik önlemler alınmalıdır (UNICEF, 2017; 2019a,b). Kaliteli erken çocukluk

¹ Prof. Dr., Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Dil ve Konuşma Terapisi AD, nilaykayhan@gmail.com, ORCID iD: 0000-0002-0937-8013

- Sosyal duygusal gelişimi dikkate alarak, okuma ve yazmanın erken dönemde gelişmesini ve geleneksel okuryazarlığa dönüşmesini teşvik ediniz. Bu amaçla erken okuryazarlık gelişiminin desteklenmesi kadar, ilkokula başladıklarında çocukların okuma yazma yönünden takip edilmesi önerilmektedir.
- Oyun, okul öncesi dönemde ve her yaş grubu için güçlü bir öğrenme aracıdır. Okuryazarlık yaşantılarında oyunlara yer veriniz. Okuma yazmaya hazırlık ile oyunu birleştirmek, etkinlikleri çocuklar için daha anlamlı ve eğlenceli hale getirmenin en etkili yollarından biridir.
- Çocuklarla konuşmanızda iyi bir dinleyici olmanız önemlidir. Dinleme davranışlarına yönelik tutarlı olmanız önerilmektedir. Sorularını yanıtlayınız, evde ve okulda dinleme-sorularına yanıt alma yaşantıları, çocukların dinlediğini anlama, alıcı dil, ifade edici dil becerileri yönünden oldukça önemlidir.
- Okulda öğretmenlerin evde ebeveynlerin çocuklara öykü kitabı okuması, erken okuryazarlık gelişimi açısından kritik önem taşır. Sınıfta günde bir veya iki kez yüksek sesle öykü okuyarak çocukları çok sayıda keyif alacakları öykü, şiir ve bilgi verici içerikte kitapla tanıştırınız. Çocuklarla kitap okuma öncesinde, sırasında ve sonrasında destekleyici konuşmalar yapınız. Metne ait resimleri inceleyiniz. Çocuklar hoşlarına giden öykülerin tekrar eden şekilde okunmasından keyif alırlar, bu yaşantılar aşinalık oluşturarak çocukların kitapları kendi başlarına okumaya çalışma olasılıklarını artırır.
- Etkinliklerde aynı sesle biten, aynı sesle başlayan sözcük oyunlarına yer veriniz. Erken okuryazarlık etkinliklerini özel gereksinimi dikkate alarak çoklu uyaranlar içeren dokunsal işitsel materyaller, bulmacalar, harf kartları, alfabe blokları aracılığıyla basılı-dijital materyallerle destekleyiniz. Alanyazında kütüphane olan evlerde büyüyen çocukların, ebeveyn eğitimleri veya kendi eğitimleri ile mesleki kazanımları yanı sıra ileriye dönük yetişkin becerileri yönünden yaşam becerilerinin artmasına dikkat çekilmektedir.

KAYNAKÇA

- Aarnoutse, C., van Leeuwe, J., & Verhoeven, L. (2005). Early literacy from a longitudinal perspective. *Educational Research and Evaluation*, 11(3), 253–275. <https://doi.org/10.1080/08993400500101054>
- Akoğlu, G. ve Ergül, C. (2018). *Erken Okuryazarlık Araştırmaları El Kitabı*. Neuman B. Susan., Dickinson K. David. *Handbook of Early Literacy Research*. Çeviri Ed. G. Akoğlu, C. Ergül. Nobel Akademik Yayıncılık. 1. Basımdan çeviri
- Andersson Sõe, M., Schad, E., & Psouni, E. (2023, December). Transition to preschool: Paving the way for preschool teacher and family relationship-building. *Child & Youth Care Forum* 52(6), 1249-1271. <https://doi.org/10.1007/s10566-023-09735-y>

- Atlar, H. (2017). *Okul öncesi dönemdeki işitme kayıplı bir çocuğun gelişen okuryazarlık yaşantılarının incelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi. Anadolu Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü. Özel Eğitim Anabilim Dalı İşitme Engellilerin Eğitimi Programı. Eskişehir.
- Atlar, H. & Uzuner, Y. (2018). Okul öncesi dönemdeki işitme kayıplı bir çocuğun gelişen okuryazarlık yaşantılarının incelenmesi. *Eğitimde Nitel Araştırmalar Dergisi*, 6(1), 54-89. <https://doi.org/10.14689/issn.2148-2624.1.6c1s3m>
- Bear, D. R. (2022). Literacy activities that highlight emergent and beginning literacy development. *The Reading Teacher*, 76(2), 211-222. <https://doi.org/10.1002/trtr.2106>
- Birleşmiş Milletler (2025). Sürdürülebilir Kalkınma Amaçlarını BM Türkiye’de Nasıl Destekliyor? <https://turkiye.un.org/tr/sdgs>
- Bricker, D. D., Felimban, H. S., Lin, F. Y., Stegenga, S. M., & Storie, S. O. M. (2022). A proposed framework for enhancing collaboration in early intervention/early childhood special education. *Topics in Early Childhood Special Education*, 41(4), 240-252. <https://doi.org/10.1177/0271121419890683>
- Bronfenbrenner, U. (2005). The bioecological theory of human development. In U. Bronfenbrenner (Ed.), *Making human beings human: Bioecological perspectives on human development* (pp. 3-15). Thousand Oaks, CA: Sage. (Original work published in 2001).
- Brown, J. (2002). The link between early learning and care and school readiness. <https://www.polic-yarchive.org/handle/10207/11182>
- CAST (2024). CAST Universal Design for Learning Guidelines version 3.0. <https://udlguidelines.cast.org/>
- Chan, W. L. (2012). Expectations for the transition from kindergarten to primary school amongst teachers, parents and children. *Early Child Development and Care*, 182(5), 639-664. <https://doi.org/10.1080/03004430.2011.569543>
- Chang, Y. C., Hunt, N., & Dodds, R. (2023). Building better bridges: Perceptions of transition from early intervention programs to preschool from culturally and linguistically diverse parents, early interventionists, and preschool special educators. *Infants & Young Children*, 36(2), 164-174. <https://doi.org/10.1097/IYC.0000000000000237>
- Correia, K., & Marques-Pinto, A. (2016). Adaptation in the transition to school: perspectives of parents, preschool and primary school teachers. *Educational Research*, 58(3), 247-264. <https://doi.org/10.1080/00131881.2016.1200255>
- Daniels, H., Tse, H. M., Stables, A., & Cox, S. (2017). Design as a social practice: The design of new build schools. *Oxford Review of Education*, 43(6), 767-787. <https://doi.org/10.1080/03054985.2017.1360176>
- DEC/NAEYC. (2009). Early childhood inclusion: A joint position statement of the Division for Early Childhood (DEC) and the National Association for the Education of Young Children (NAEYC). Chapel Hill: The University of North Carolina, FPG Child Development Institute. https://www.naeyc.org/sites/default/files/globally-shared/downloads/PDFs/resources/position-statements/ps_inclusion_dec_naeyc_ec.pdf
- Dennis, L. R., & Horn, E. (2011). Strategies for supporting early literacy development. *Young Exceptional Children*, 14(3), 29-40. <https://doi.org/10.1177/1096250611420553>
- Diken, İ.H., Diken, Ö., Sinoğlu Günden, T. & Günden, U.O. (t.y.). NİKO-Okul öncesi dönem çocuklar için nitelikli kitap okuma erken müdahale programı. <https://www.nikoprogrami.com/hakkinda>
- Duncan, G. J., Dowsett, C. J., Claessens, A., Magnuson, K., Huston, A. C., Klebanov, P., & Japel, C. (2007). School readiness and later achievement. *Developmental Psychology*, 43(6), 1428
- Duncan, R. J., Schmitt, S. A., Burke, M., & McClelland, M. M. (2018). Combining a kindergarten readiness summer program with a self-regulation intervention improves school readiness. *Early Childhood Research Quarterly*, 42, 291-300. <https://doi.org/10.1016/j.ecresq.2017.10.012>
- Erbay, F. (2021). *Erken okuryazarlık becerileri ve desteklenmesi*. Eğiten Kitap.

- Ergül, C., Akoğlu, G., Sarıca, A., Tufan, M., & Karaman, G. (2015). Ana sınıflarında gerçekleştirilen birlikte kitap okuma etkinliklerinin "Etkileşimli Kitap Okuma" bağlamında incelenmesi. *Mer-sin Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 11(3), 11(3), 603-619.
- European Agency for Special Needs and Inclusive Education (2017). Inclusive Early Childhood Education: New Insights and Tools – Final Summary Report. (M. Kyriazopoulou, P. Bartolo, E. Björck-Åkesson, C. Giné and F. Bellour, eds.). Odense, Denmark. <https://www.european-agency.org/sites/default/files/IECE-Summary-ENelectronic.pdf>
- European Commission (2014). Proposal for key principles of a quality framework for early childhood education and care: Report of the Working Group on Early Childhood Education and Care under the auspices of the European Commission
- Fantuzzo, J., McWayne, C., Perry, M. A., & Childs, S. (2004). Multiple dimensions of family involvement and their relations to behavioral and learning competencies for urban, low-income children. *School Psychology Review*, 33(4), 467-480. <https://doi.org/10.1080/02796015.2004.12086262>
- Feinberg, T., Ncsp, E. & Cowan, K.C. (2010). Back-to-school transitions: Tips for parents. National Association of School Psychologists (NASP). https://www.bodus.org/cms_files/resources/Back-to-School_Transitions-Tips_For_Parents.pdf
- Friedlander, E. W. (2020). The home literacy environment in Rural Rwanda and its relationship to early grade reading. *Scientific Studies of Reading*, 24(2), 123–140. <https://doi.org/10.1080/10888438.2019.1642894>
- Gök, N. F. & Eroğlu, N. (2023). *Erken okuryazarlık becerileri uygulama kitabı seti*. NE'S Akademi Yayınları.
- Güldenöğlu, B., Kargın, T., Gengeç, H., & Doğan-Güldenöğlu, B. N. (2022). Özel eğitim öğretmenlerine çevrimiçi sunulan erken okuryazarlık eğitiminin öğretmen ve öğrenci çıktıları üzerinden değerlendirilmesi (Proje No. 220K191). Türkiye Bilimsel ve Teknolojik Araştırma Kurumu. Erişim <https://search.trdizin.gov.tr/tr/yayin/detay/1336063/ozel-egitim-ogretmenlerine-cevrimi-ci-sunulan-erken-okuryazarlik-egitiminin-ogretmen-ve-ogrenci-ciktilari-uzerinden-degerlendirilmesi>
- Güldenöğlu, İ.B. & Gengeç, H. (2023). Erken okuryazarlık ve okuma ilişkisi. Ed. Kargın, T., Altun, D. & Güldenöğlu, İ.B. *Değerlendirmeden uygulamaya tüm yönleriyle erken okuryazarlık* (İçinde s. 2-17). 2. Baskı. Pegem Akademi.
- Hanke, P., Backhaus, J., Bogatz, A., & Dogan, M. (2017). The transition to primary school as a challenge for parents. In: Dockett, S., Griebel, W., Perry, B. (eds) *Families and transition to school. International Perspectives on Early Childhood Education and Development*, 21. Springer, Cham. https://doi.org/10.1007/978-3-319-58329-7_15
- Hayes, C., Murnan, R. & Bequette, S. (2026). Family, Culture, and Literacy: Unlocking the Power of Home for Early Literacy Achievement. *Early Childhood Educ J* 54, 1971–1981. <https://doi.org/10.1007/s10643-025-01986-9>
- Horn, E., & Kang, J. (2012). Supporting young children with multiple disabilities: What do we know and what do we still need to learn? What do we know and what do we still need to learn? *Topics in Early Childhood Special Education*, 31(4), 241-248. <https://doi.org/10.1177/0271121411426487>
- Işıtan, S., Saçkes, M., & Biber, K. (2020). Erken okuryazarlık becerilerinin ev ortamında desteklenmesi. *Yaşadıkça Eğitim*, 34(2), 284–298. <https://journals.iku.edu.tr/yed/index.php/yed/article/view/154/163>
- Işlek, S., & Turan, F. (2026). Effects of a parent-implemented shared book reading program on Turkish children: Low-SES families. *European Early Childhood Education Research Journal*, 1–21. <https://doi.org/10.1080/1350293X.2025.2607003>
- Joo, Y. S., Magnuson, K., Duncan, G. J., Schindler, H. S., Yoshikawa, H., & Ziol-Guest, K. M. (2020). What works in early childhood education programs? A meta-analysis of preschool enhancement programs. *Early Education and Development*, 31(1), 1-26.
- Karadağ, M., Aktan Acar, E., & Erbaş, Y. H. (2023). Okul öncesi öğretmenlerinin okuma yazmaya hazırlık çalışmalarındaki yeterlikleri ve uygulamaları. *Academia Eğitim Araştırmaları Dergisi*, 8(2), 122-148. <https://doi.org/10.53506/egitim.1331789>

- Kargın, T. & Güldenoğlu, B. (2018). Erken okuryazarlık. Acarlar, F. ve Diken, Ö. (Ed.). Yetersizliği olan bireylerin dil ve iletişim becerilerinin desteklenmesi (12. Bölüm) (s. 274-290). Ankara: Pegem Akademi.
- Kargın, T., Ergül, C., Büyüköztürk, Ş., & Güldenoğlu, B. (2015). Anasınıfı çocuklarına yönelik Erken Okuryazarlık Testi (EROT) geliştirme çalışması. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Özel Eğitim Dergisi*, 16(03), 237-270. <https://doi.org/10.21565/auebfoed.12068>
- Kargın, T., Altun, D. & Güldenoğlu, İ.B. (2023). *Değerlendirmeden uygulamaya tüm yönleriyle erken okuryazarlık*. 2. Baskı. Pegem Akademi.
- Kavak, A., & Çelik-Kahraman, S. (2025). The effect of interactive book reading with digital tools on prosocial behaviours in early childhood education: a quasi-experimental study. *European Early Childhood Education Research Journal*, 1–20. <https://doi.org/10.1080/1350293X.2025.2598463>
- Laas, N., Romanova, I., Gurova, E., & Stoykovich, L. (2019). Inclusive education: Factors of adaptation of disabled people to the education process. In V. Mantulenko (Ed.), *Global challenges and prospects of the modern economic development*, 57. European Proceedings of Social and Behavioural Sciences (pp. 643-653). Future Academy. <https://doi.org/10.15405/epsbs.2019.03.64>
- Laçın, E. & Güldenoğlu, B. (2022). Sınıflarında özel gereksinimli çocuk olan okulöncesi öğretmenlerinin erken okuryazarlık bilgi düzeylerinin incelenmesi. *Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 55, 100-128. <https://doi.org/10.9779/pauefd.975676>
- Li, C., Ma, Z., & Xi, X. (2021). Exploring the development of early reading literacy and story narrative among young children. *Journal of Chinese Writing Systems*, 5(3), 195-204. <https://doi.org/10.1177/25138502211020131>
- Macy, M. (2023). Rapprochement of families, professionals, and community: Strategic approach for supporting children during transition from preschool to kindergarten. *The International Journal of Early Childhood Learning*, 30(1), 31-45. <https://doi.org/10.18848/2327-7939/CGP/v30i01/31-45>
- Marin, D., Bocoş, M., Mărginean, L., & Şeulean, I. (2021). Strategies to facilitate the transition of preschoolers from kindergarten to school. *Educatia* 21, 169-174. <https://doi.org/10.24193/ed21.2021.21.17>
- Maxwell, K. & Clifford, R. M. (2004). School readiness assesment. *Young Children*, January, 42-49. https://www.medicoscolares.com.ar/articulos/299_Maxwell2004.pdf
- McTurk, N., Lea, T., Robinson, G., Nutton, G., & Carapetis, J. R. (2011). Defining and assessing the school readiness of Indigenous Australian children. *Australasian Journal of Early Childhood*, 36(1), 69-76.
- Milli Eğitim Bakanlığı (2018). Özel Eğitim Hizmetleri Yönetmeliği. <https://www.mevzuat.gov.tr/mevzuat?MevzuatNo=24736&MevzuatTur=7&MevzuatTertip=5>
- Milli Eğitim Bakanlığı (2025). Türk Eğitim Sistemi Temel Unsurlar, Politikalar ve Reformlar. Milli Eğitim Bakanlığı Strateji Geliştirme Başkanlığı <https://sgb.meb.gov.tr/yayinlarimiz/yayin/158>
- Milli Eğitim Bakanlığı (2026a). Temel Eğitim Genel Müdürlüğü Okula Uyum Haftası. <https://tegm.meb.gov.tr/dosya/uyumhaftasi/okulauyumebeveynsunumu.pdf>
- Milli Eğitim Bakanlığı (2026b). Temel Eğitim Genel Müdürlüğü Okul Öncesi Eğitim Okul Öncesi Okula Uyum Rehberi <https://tegm.meb.gov.tr/dosya/uyumhaftasi/okuloncesiookulauyumrehberikilavuz.pdf>
- Morin, A. (2026). Positive behavior strategies: A guide for teachers. <https://www.understood.org/en/articles/what-are-positive-behavior-strategies>
- Moses, A. (2021). Individuality and inclusive practices for early childhood. *Young Children*, 76(4). <https://www.naeyc.org/resources/pubs/yc/winter2021/inclusive-practices>
- NASBE (National Association of State Boards of Education). (1991). *Caring communities: Supporting young children and families*. Alexandria, VA: Author. Executive summary online: www.nasbe.org/educational_issues/reports/sum_caring_com.pdf
- National Association for the Education of Young Children (NAEYC, t.y.). Principles of effective family engagement. <https://www.naeyc.org/resources/topics/family-engagement/principles>

- OECD (2025). Reducing inequalities by investing in early childhood education and care, starting strong. OECD Publishing, Paris, <https://doi.org/10.1787/b78f8b25-en>
- Özbek, S., Yurtal, F., & Deretarla Gül, E. (2025). Okul öncesi öğretmenlerin erken okuryazarlık uygulamaları. *Ana Dili Eğitimi Dergisi*, 13(1), 51-65. <https://doi.org/10.16916/aded.1537636>
- Phillips, D. A., & Shonkoff, J. P. (Eds.). (2000). From neurons to neighborhoods: The science of early childhood development. National Academy Press.
- Phillips, L. M., Norris, S. P., & Anderson, J. (2008). Unlocking the door: Is parents' reading to children the key to early literacy development? *Canadian Psychology/Psychologie Canadienne*, 49(2), 82-88. <https://doi.org/10.1037/0708-5591.49.2.82>
- Ricciardi, C., Manfra, L., Hartman, S., Bleiker, C., Dineheart, L., & Winsler, A. (2021). School readiness skills at age four predict academic achievement through 5th grade. *Early Childhood Research Quarterly*, 57, 110-120.
- Roskos, K. A., Christie, J. F., & Richgels, D. J. (2003). The essentials of early literacy instruction. *Young Children*, 58(2), 52-60. https://www.researchgate.net/profile/Kathleen-Roskos/publication/242649333_The_Essentials_of_Early_Literacy_Instruction/links/00b49528f9daca-d5f5000000/The-Essentials-of-Early-Literacy-Instruction.pdf
- Sağlam, C., & Özyürek, A. (2022). Okul öncesi çocuklarda çalışma belleği ve erken okuryazarlık becerilerinin incelenmesi. *Erken Çocukluk Çalışmaları Dergisi*, 6(1), 82-101. <https://doi.org/10.24130/eccdjecs.1967202261379>
- Saracho, O. N. (2017). Literacy in the twenty-first century: children, families and policy. *Early Child Development and Care*, 187(3-4), 630-643. <https://doi.org/10.1080/03004430.2016.1261513>
- Sénéchal, M., & Young, L. (2008). The effect of family literacy interventions on children's acquisition of reading from kindergarten to grade 3: A meta-analytic review. *Review of Educational Research*, 78(4), 880-907. <https://doi.org/10.3102/0034654308320319>
- Sikora, J., Evans, M. D. R. & Kelley, J. (2019). Scholarly culture: How books in adolescence enhance adult literacy, numeracy and technology skills in 31 societies. *Social Science Research*, 77, 1-15. www.sciencedirect.com/science/article/pii/S0049089X18300607
- Stormshak, E. A., DeGarmo, D., Garbacz, S. A., McIntyre, L. L., & Caruthers, A. (2021). Using motivational interviewing to improve parenting skills and prevent problem behavior during the transition to kindergarten. *Prevention Science*, 22(6), 747-757.
- TEGM (t.y.). Temel Eğitim Genel Müdürlüğü Erken Çocukluk Eğitiminde Kalite ve Erişimin Artırılması Projesi Dil ve Erken Okuryazarlık Öğrenme Alanı Öğretmen Kılavuz Kitabı <https://tegm.meb.gov.tr/dosya/okuloncesi/dilveerkenokuryazarlikogrenmealaniogretmenkilavuzkitabi.pdf>
- The Pennsylvania State University (2018). School readiness: How to support children's development <https://bkc-od-media.vmhost.psu.edu/documents/TIPS1703.pdf> <https://ohioearlyintervention.org/storage/ocali-ims-sites/ocali-ims-oei/documents/PIN-Adaptations-Booklet-revised-2-23-2015.pdf>
- Thornberg, R., Forsberg, C., Hammar Chiriac, E., & Bjereld, Y. (2022). Teacher-student relationship quality and student engagement: A sequential explanatory mixed-methods study. *Research Papers in Education*, 37(6), 840-859. <https://doi.org/10.1080/02671522.2020.1864772>
- Thomas Jefferson University (2015). Adaptation ideas for classroom use Philadelphia inclusion network professional development program <https://ohioeducationstation.org/storage/ocali-ims-sites/ocali-ims-suite/documents/Adaptation-Ideas-for-Classroom-Use.pdf>
- Turan, F., & Akoğlu, G. (2014). Home literacy environment and phonological awareness skills in preschool children okul öncesi dönemde ev okuryazarlık ortamı ve fonolojik farkındalık becerileri. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi (H. U. Journal of Education)* 29(3), 153-166 [Temmuz 2014]
- Türk Dil Kurumu (t.y.). Türk Dil Kurumu Sözlüğü. <https://sozluk.gov.tr/>
- Türkiye Cumhuriyeti Cumhurbaşkanlığı Strateji ve Bütçe Başkanlığı (2021). Sürdürülebilir kalkınma amaçları ve göstergeleri. <http://www.surdurulebilirlikalkinma.gov.tr/amaclari/> <http://www.surdurulebilirlikalkinma.gov.tr/gostergeleri/>

- surdurulebilirlikalkinma.gov.tr/wp-content/uploads/2021/02/SKA-ve-Gostergeleri-Kapak-Birlestirilmis.pdf
- Udvari-Solner A., Causton-Theoharis J., & York-Barr J. (2004). Developing adaptations to promote participation in inclusive environments. In Orelove F. P., Sobsey D., Silberman R. K. (Eds.), *Educating children with multiple disabilities: A collaborative approach* (4th ed., pp. 151–192). Baltimore, MD: Brookes.
- UNESCO (2025). What you need to know about early childhood care and education. <https://www.unesco.org/en/early-childhood-education/need-know?hub=70242>
- UNICEF (Birleşmiş Milletler Çocuklara Yardım Fonu, 2017). Inclusive education including children with disabilities in quality learning: What needs to be done? https://www.unicef.org/eca/sites/unicef.org/eca/files/IE_summary_accessible_220917_brief.pdf
- UNICEF (Birleşmiş Milletler Çocuklara Yardım Fonu 2019a). Fonds des Nations Unies pour l'enfance, Un monde prêt à apprendre: Accorder la priorité à une éducation préscolaire de qualité – Document d'information, UNICEF, New York.
- UNICEF (Birleşmiş Milletler Çocuklara Yardım Fonu 2019b). United Nations Children's Fund, A World Ready to Learn: Prioritizing quality early childhood education – Advocacy brief, UNICEF, New York, April 2019.
- UNICEF (Birleşmiş Milletler Çocuklara Yardım Fonu, 2024). A better and more accessible world for every child. <https://www.u-report.org/blog/better-and-more-accessible-world-every-child>
- United Nations, UN. (2015). Transforming our world: the 2030 agenda for sustainable development. United Nations. <https://digitallibrary.un.org/record/3923923?ln=en&v=pdf>
- Uzuner, Y. (1996). Filizlenen okuryazarlık “emergent literacy”. *Sevgi Çiçekleri Zihinsel Yetersizlik Araştırma, Eğitim ve Haber Dergisi*, 1 (1), 27-29
- Walker, S & Graham, L. (2021). At risk students and teacher-student relationships: student characteristics, attitudes to school and classroom climate. *International Journal of Inclusive Education*, 25(8), 896-913, <https://doi.org/10.1080/13603116.2019.1588925>
- Vecchiotti, S. (2003). Kindergarten: An overlooked educational policy priority. *Child Policy Nexus*, 17(2), 1-20.
- Vernon-Feagans, L., & Blair, C. (2006). Measurement of School Readiness. *Early Education and Development*, 17(1), 1–5. https://doi.org/10.1207/s15566935eed1701_1
- Yaşar Ekici, F. ve Cengiz, S.G. (2021). Erken çocuklukta okula uyum ve erken okuryazarlık eğitimi. Yaşar Ekici, F. ve Kırkıç, K.A. (Ed). *Erken çocukluk eğitimi kuramdan uygulamaya*. (6. Bölüm) (s.121-148). Ankara: Nobel Tıp Kitapevleri
- Yeo, L. S., Ong, W. W., & Ng, C. M. (2014). The Home Literacy Environment and Preschool Children's Reading Skills and Interest. *Early Education and Development*, 25(6), 791–814. <https://doi.org/10.1080/10409289.2014.862147>
- Yigit, H., Diken, Ö., Günden, U. O., Sinoğlu-Günden, T., & Diken, İ. H. (2024). The effects of the quality book reading (niko) early intervention program on turkish mothers of children with down syndrome and their children. *Early Child Development and Care*. Advance online publication. <https://doi.org/10.1080/03004430.2024.2395372>

Bölüm 5

OKUL ÖNCESİ EĞİTİM PROGRAMLARI İLE İLKOKUL BİRİNCİ SINIF ÖĞRETİM PROGRAMLARININ İLKOKULA HAZIR OLUŞ VE UYUM AÇISINDAN KARŞILAŞTIRILMASI

Halil İbrahim KORKMAZ¹

1. Giriş

Okula hazır oluş çok boyutlu bir kavramdır. Okula hazır oluşun boyutlarından bir tanesi de Okulun Çocuğa Hazır Olmasıdır. Okulun hazır olması, okulun çocukların uyum ve adaptasyon sağlamasını kolaylaştıracak özelliklere sahip olmasının yanında onların öğrenmelerini teşvik eden ve geliştiren özelliklerde olması anlamına gelir (UNICEF [Birleşmiş Milletler Çocuklara Yardım Fonu], 2012). Okullarda uygulanan eğitim programları da genellikle yürütülen faaliyetleri şekillendirdiği için okula hazır oluşu etkileyen faktörler arasında yer alır. Öğrenenlerin belirli bazı disiplinlerde ustalaşmasını bekleyen dar bakış açılı eğitim programları ise gerçek anlamda başarı sağlamayacaktır. Aksine özellikle ilkokul birinci sınıfta yürütülecek olan eğitim programı, akademik bilgi ve beceri kazandırmanın ötesinde, önceki öğrenmeler ve eğitim programları ile anlamlı bağlantılara sahip ve uyum içerisinde olmalıdır (NAEYC [Ulusal Küçük Çocukların Eğitimi Derneği], 1995). İyi bir eğitim programı ve buna bağlı uygulamalar çocukları ilkokul birinci sınıfta ihtiyaç duyacakları bilgi ve beceriler açısından daha donanımlı olmalarına ve daha iyi bir şekilde uyum sağlamalarına yardımcı olur (Nores ve Barnett, 2010).

Okul öncesi eğitim programları ile ilkokul öğretim programları arasında güçlü bir uyum olması beklenir. Bu uyum sürekli ve izlenebilir bir gelişim açısından önemlidir. Aynı zamanda okul öncesi eğitim genellikle çocukların ilk eğitim programı deneyimleri olduğu için eğitim sistemi ile tanıştıkları ve alışmaya çalıştıkları ilk basamak olarak karşılama ve alıştırma görevi görür.

¹ Dr. Öğr. Üyesi, Ege Üniversitesi, Ödemiş Sağlık Bilimleri Fakültesi, Çocuk Gelişimi AD, h.ibr.korkmaz@ege.edu.tr, ORCID iD: 0000-0002-0424-6150

öncesi düzeyde okuryazarlık becerilerinin **farkındalık düzeyinde** ele alınması beklenir. Programda ele alınan okuryazarlık becerileri ise; Bilgi Okuryazarlığı, Dijital Okuryazarlık, Görsel Okuryazarlık, Kültür Okuryazarlığı, Vatandaşlık Okuryazarlığı, Veri Okuryazarlığı ve Sürdürülebilirlik Okuryazarlığı şeklindedir (MEB, 2024b).

2024 Okul Öncesi Eğitim Programında farklı boyut ve yapılar da diğer programlarda bileşen olarak yer alan okuryazarlık becerilerini karşılayan vurgular yapıldığı söylenebilir. Örnek olarak bazı karşılıklar tablo halinde sunulmuştur (MEB, 2024a, 2024c);

TYMM Okuryazarlık Becerileri Çerçevesi	2024 Okul Öncesi Eğitim Programı Unsurları
Kültür Okuryazarlığı	Farklı kültürlerin iletişim unsurları açısından farkındalık kazandırma yönündeki kazanım
Vatandaşlık Okuryazarlığı	Programın temel özellikleri bölümünde yer alan toplumsal, milli, manevi ve evrensel değerler açısından içinde bulunduğu topluma karşı sorumluluk bilincinde bireyler yetiştirmek ifadesi Kazanımlarda yer alan çocuk haklarına dair farkındalık kazandırmaya yönelik ifade
Sürdürülebilirlik Okuryazarlığı	Kazanımlarda yer alan sürdürülebilir yaşama, çevreye ve doğaya ilişkin bilinç ve farkındalık geliştirme yönündeki ifade
Görsel Okuryazarlık	Sanat etkinliğinin amaçları arasında yer alan görsel sanatlara ilişkin farkındalık kazandırmak yönündeki ifade
Bilgi Okuryazarlığı	Kazanımlarda yer alan yardım gerektiren durumlar ile yardım istenebilecek kişiler hakkında farkındalık kazanma yönündeki ifade

KAYNAKÇA

- Bucur, C. (2012). Preschool and primary teachers -psychological differences and similarities. *Procedia - Social and Behavioral Sciences* 33. 915-919. doi:10.1016/j.sbspro.2012.01.255.
- Demirel, Ö. (2014). Eğitimde program geliştirme: Kuramdan uygulamaya (21.Baskı). Pegem
- Khamala, W. J. (2023). Curriculum practices as determinants of learners school readiness in public and private preschools in Uasin-Gishu County, Kenya. [Doktora Tezi], Yayın no: E83/29628/2014 Kenyatta Üniversitesi. <https://ir-library.ku.ac.ke/items/99d0ccbe-fa6f-474a-a36f-b2327186de7e>
- MEB [Millî Eğitim Bakanlığı] (2014.26.07). *Millî Eğitim Bakanlığı Okul Öncesi Eğitim ve İlköğretim Kurumları Yönetmeliği, T.C. Resmi Gazete, (Sayı:29072), 3068.* <https://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2014/07/20140726-4.htm>

- MEB [Millî Eğitim Bakanlığı]. (2024a). Türkiye yüzyılı maarif modeli öğretim programları ortak metni. <https://tymm.meb.gov.tr/ortak-metin>
- MEB [Millî Eğitim Bakanlığı]. (2024b). Türkiye Cumhuriyeti Millî Eğitim Bakanlığı Türkiye yüzyılı maarif modeli okul öncesi eğitim programı. <https://tymm.meb.gov.tr/upload/program/2024programokuloncesiOnayli.pdf>
- MEB [Millî Eğitim Bakanlığı]. (2024c). Türkiye Cumhuriyeti Millî Eğitim Bakanlığı Temel Eğitim Genel Müdürlüğü Okul Öncesi Eğitim Programı. <https://tegm.meb.gov.tr/dosya/okuloncesi/guncellenenokuloncesiegitimprogrami.pdf>
- MEB [Millî Eğitim Bakanlığı]. (2024d). Türkiye Cumhuriyeti Millî Eğitim Bakanlığı Türkiye yüzyılı maarif modeli ilköğretim Türkçe dersi öğretim programı. <https://tymm.meb.gov.tr/upload/program/2024programtur1234Onayli.pdf>
- MEB [Millî Eğitim Bakanlığı]. (2024e). Türkiye Cumhuriyeti Millî Eğitim Bakanlığı Türkiye yüzyılı maarif modeli hayat bilgisi dersi öğretim programı. <https://tymm.meb.gov.tr/upload/program/2024programhay123Onayli.pdf>
- MEB [Millî Eğitim Bakanlığı]. (2024f). Türkiye Cumhuriyeti Millî Eğitim Bakanlığı Türkiye yüzyılı maarif modeli ilköğretim matematik dersi öğretim programı. <https://tymm.meb.gov.tr/upload/program/2024programmat1234Onayli.pdf>
- MEB [Millî Eğitim Bakanlığı]. (2024g). Türkiye Cumhuriyeti Millî Eğitim Bakanlığı Türkiye yüzyılı maarif modeli müzik dersi öğretim programı. <https://tymm.meb.gov.tr/upload/program/muzik-dersi-programi-tegm.pdf>
- MEB [Millî Eğitim Bakanlığı]. (2024h). Türkiye Cumhuriyeti Millî Eğitim Bakanlığı görsel sanatlar dersi öğretim programı. <https://tymm.meb.gov.tr/upload/program/gorsel-sanatlar-ogretim-programi-temel-egitim.pdf>
- MEB [Millî Eğitim Bakanlığı]. (2024i). Türkiye Cumhuriyeti Millî Eğitim Bakanlığı Türkiye yüzyılı maarif modeli beden eğitimi ve oyun dersi öğretim programı. <https://tymm.meb.gov.tr/upload/program/beden-egitimi-ve-oyun-programi.pdf>
- NAEYC [Ulusal Küçük Çocukların Eğitimi Derneği]. (1995). School readiness. <https://www.naeyc.org/sites/default/files/globally-shared/downloads/PDFs/resources/position-statements/PSREADY98.PDF>
- Nores, M. Ve Barnett, W., S. (2010). Benefits of early childhood interventions across the world: (Under) Investing in the very young. *Economics of Education Review*. 29(2), 271-282. <https://doi.org/10.1016/j.econedurev.2009.09.001>
- OECD [İktisadi İşbirliği ve Kalkınma Teşkilatı]. (2018). The future of education and skills Education 2030. https://www.oecd.org/content/dam/oecd/en/publications/reports/2018/06/the-future-of-education-and-skills_5424dd26/54ac7020-en.pdf
- OECD [İktisadi İşbirliği ve Kalkınma Teşkilatı]. (2019). Curriculum alignment and progression between early childhood education and care and primary school: A brief review and case studies. https://www.oecd.org/content/dam/oecd/en/publications/reports/2019/01/curriculum-alignment-and-progression-between-early-childhood-education-and-care-and-primary-school_043fcd24/d2821a65-en.pdf
- Preschool Curriculum Evaluation Research Consortium (2008). An overview of the preschool curriculum evaluation research initiative. <https://ies.ed.gov/ncer/2025/01/200820092-pdf>
- UNICEF [Birleşmiş Milletler Çocuklara Yardım Fonu]. (2012). School readiness: A conceptual framework. <https://resources.leicestershire.gov.uk/sites/resource/files/field/pdf/2020/1/7/School-readiness-a-conceptual-framework-UNICEF.pdf>
- 222 Sayılı İlköğretim ve Eğitim Kanunu (1961.5.01). T.C. Resmi Gazete, (Sayı:10705), 1460. <https://www.resmigazete.gov.tr/arsiv/10705.pdf>

Bölüm 6

İLKOKULA HAZIRLIKTAKİ ERKEN OKURYAZARLIK EĞİTİMİ

Abdulhamit KARADEMİR¹

1. Giriş: Erken Okuryazarlık Kavramı ve Önemi

İlkokula hazırlık, okul öncesi eğitimin en temel işlevlerinden biri olarak görülmekle birlikte, bu hazırlığın yalnızca kalem tutma, çizgi çalışması yapma, harfleri tanıma ya da sınıf kurallarına uyum sağlama gibi sınırlı becerilerle açıklanması yeterli değildir. Çocuğun ilkokula güçlü bir başlangıç yapabilmesi; dilini kullanabilmesi, dinlediğini anlayabilmesi, kendini ifade edebilmesi, sesleri fark edebilmesi, sembollerin ve yazının anlam taşıdığını kavrayabilmesi, kitaplarla

olumlu ilişki kurabilmesi ve öğrenme süreçlerine istekli biçimde katılabilmesiyle yakından ilişkilidir. Bu nedenle erken okuryazarlık, ilkokula hazırlık sürecinin yalnızca akademik bir alt boyutu değil; çocuğun bilişsel, dilsel, sosyal, duyuşsal ve kültürel gelişimini birlikte destekleyen bütüncül bir gelişim alanıdır.

Erken okuryazarlık kavramı; okuryazarlığın çocuğun formal okuma-yazma öğretimine başlamasıyla birdenbire ortaya çıkmadığını; aksine çok daha erken dönemlerden itibaren gelişen bilgi, beceri, tutum ve deneyimlerin üzerine kurulduğunu ifade eder. Bu bakış açısı, geleneksel “okuma hazırbulunuşluğu” anlayışından önemli ölçüde farklılaşır. Geleneksel hazırbulunuşluk yaklaşımı, çocuğun okuma-yazmayı öğrenebilmesi için belirli bir olgunluk düzeyine

¹ Doç. Dr., Muş Alparslan Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Okul Öncesi Eğitimi AD, a.karademir@alparslan.edu.tr, ORCID iD: 0000-0003-3062-8547

üretir, aileyle bağ kurulum, dijital araçlar dengeli biçimde kullanılır ve her çocuğun gelişimsel yolculuğu dikkatle izlenir. Böyle bir erken okuryazarlık ortamı, çocuğu ilkokula yalnızca akademik olarak değil; merak eden, anlam kuran, kendini ifade eden, kitapla ilişki kuran ve öğrenmeye istekli bir birey olarak hazırlar.

Son söz olarak; ilkokula hazırlık çocuğa harfleri erkenden öğretmek değil; çocuğun dilini, ses duyarlılığını, yazı farkındalığını, kitap sevgisini, sembolik düşünmesini, küçük kas becerilerini, sosyal uyumunu ve öğrenmeye yönelik güvenini birlikte güçlendirmektir. Çocuk ilkokula harfleri ezberleyerek değil; dili severek, hikayeye katılarak, yazının anlamını fark ederek, kitabın dünyasında kendine yer bularak ve öğrenmeye güven duyarak hazır olur. Bu nedenle erken okuryazarlık ilkokula hazırlığın yalnızca bir beceri alanı değil, çocuğun okul yaşamına açılan ilk anlam kapısıdır.

KAYNAKÇA

- Akar, C., Cengiz, Ş., & Ulutaş, M. (2024). The influence of pre-school literacy preparation studies on primary school literacy instruction. *Participatory Educational Research*, 11(3); 260–281. <https://doi.org/10.17275/per.24.45.11.3>
- Crawford, P. A. (1995). Early literacy: Emerging perspectives. *Journal of Research in Childhood Education*, 10(1); 71–86. <https://doi.org/10.1080/02568549509594689>
- Crim, C., Hawkins, J., Thornton, J., Rosof, H. B., Copley, J., & Thomas, E. (2008). Early childhood educators' knowledge of early literacy development. *Issues in Teacher Education*, 17(1); 17–30.
- Cunningham, A. E., Zibulsky, J., & Callahan, M. D. (2009). Starting small: Building preschool teacher knowledge that supports early literacy development. *Reading and Writing*, 22, 487–510. <https://doi.org/10.1007/s11145-009-9164-z>
- Hultin, E., & Westman, M. (2013). Early literacy practices go digital. *Literacy Information and Computer Education Journal*, 4(2); 1096–1104.
- İlhan Beyaztaş, D., & Aşkın Tekkol, İ. (2024). A journey from preschool to primary school literacy process. *International Journal of Early Childhood*, 56, 359–381. <https://doi.org/10.1007/s13158-023-00362-1>
- Kennedy, E., Dunphy, E., Dwyer, B., Hayes, G., McPhillips, T., Marsh, J., O'Connor, M., & Shiel, G. (2012). *Literacy in early childhood and primary education (3–8 years)*. National Council for Curriculum and Assessment.
- König, J., Hanke, P., Glutsch, N., Jäger-Biela, D., Pohl, T., Becker-Mrotzek, M., Schabmann, A., & Waschewski, T. (2022). Teachers' professional knowledge for teaching early literacy: Conceptualization, measurement, and validation. *Educational Assessment, Evaluation and Accountability*, 34, 483–507. <https://doi.org/10.1007/s11092-022-09393-z>
- Morrison, G. S., Breffni, L., & Woika, M. J. (2022). *Early childhood education today* (15th ed.). Pearson.
- Özen Altınkaynak, Ş., & Akman, B. (2016). The effects of family-based literacy preparation program on children's literacy preparation skills. *Education and Science*, 41(186); 185–204. <https://doi.org/10.15390/EB.2016.6711>
- Petrová, Z., Zápotočná, O., Urban, K., & Urban, M. (2020). Development of early literacy skills: A comparison of two early literacy programmes. *Journal of Pedagogy*, 11(2); 51–72. <https://doi.org/10.2478/jped-2020-0011>

- Pillinger, C., & Wood, C. (2014). Pilot study evaluating the impact of dialogic reading and shared reading at transition to primary school: Early literacy skills and parental attitudes. *Literacy*, 48(3); 155–163. <https://doi.org/10.1111/lit.12018>
- van Kleeck, A., & Schuele, C. M. (2010). Historical perspectives on literacy in early childhood. *American Journal of Speech-Language Pathology*, 19(4); 341–355. [https://doi.org/10.1044/1058-0360\(2010/09-0038\)](https://doi.org/10.1044/1058-0360(2010/09-0038))
- Voogt, J., & McKenney, S. (2017). TPACK in teacher education: Are we preparing teachers to use technology for early literacy? *Technology, Pedagogy and Education*, 26(1); 69–83. <https://doi.org/10.1080/1475939X.2016.1174730>
- Wildová, R., & Kropáčková, J. (2015). Early childhood pre-reading literacy development. *Procedia - Social and Behavioral Sciences*, 191, 878–883. <https://doi.org/10.1016/j.sbspro.2015.04.418>

Bölüm 7

OKULA UYUM UYGULAMALARI

Vedat BAYRAKTAR¹
Şule SARIBAŞ YEŞİLTAŞ²

7.1. Okula Uyum Süreci

İlköğretime başlama, çocuğun özsaygı, özgüven, sosyal ilişki dinamikleri ve toplumsal tutumlarının şekillendiği kritik bir yaşam dönüm noktasıdır. Çocuk bu aşamada ilk kez planlı ve programlı bir eğitim yapısıyla, akademik sorumluluklarla (okuma-yazma, aritmetik vb.) ve uyması gereken kurallarla karşılaşır (Oktay & Unutkan, 2005). Dolayısıyla ilköğretim okulu; farklı öğretmen tutumları, çeşitli kişilik özelliklerine sahip akranlar ve başarılması gereken görevlerle dolu yepyeni bir sosyal çevreyi temsil etmektedir (Dinçer, 2005).

Erken çocukluk dönemine kadar zamanını ağırlıklı olarak ailesi ve yakın çevresiyle geçiren çocuk, okula başladığında günün büyük bölümünü bu yabancı ortamda sürdürme durumuyla karşılaşır. Bu nedenle okula gitme isteği yüksek olsa dahi adaptasyon zorlukları yaşanabilmektedir. Söz konusu kritik geçiş sürecinde öğretmenlerin çocukla güvene dayalı, kapsayıcı ve anlayışlı bir bağ kurması, okul ortamında ev güvenliğini hissettirmesi uyumu kolaylaştırmaktadır. Bununla birlikte uyum süreci, çocuğun mizaç ve kişilik özelliklerine bağlı olarak bireysel farklılıklar gösterir; nitekim dışarıdan uyum sağlamış görünen çocuklarda dahi içsel huzurun henüz tam anlamıyla tesis edilememiş olabileceği unutulmamalıdır (Arabacıoğlu, 2019).

Nitekim okula uyum süreci, yalnızca çocuklar için değil ebeveynler için de yeni bir deneyim alanıdır (Yoleri, 2020). Çocuğun tek başına göğüsleyemeyeceği bu dönüşüm, bütüncül bir yaklaşımı zorunlu kılar (Fabian, 2000).

Sonuç olarak; çocukların bu yeni çevreye sağlıklı uyum sağlamaları, nitelikli, mutlu ve yaratıcı deneyimler edinebilmeleri ancak bütüncül bir yaklaşımla

¹ Prof. Dr., Gazi Üniversitesi, Gazi Eğitim Fakültesi, Okul Öncesi Eğitimi AD, vbayraktar@gazi.edu.tr, ORCID iD: 0000-0003-1076-4736

² Arş. Gör., Çukurova Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Okul Öncesi Eğitimi AD, sulesaribas01@gmail.com, ORCID iD: 0000-0003-0809-7364

KAYNAKLAR

- Arabacıoğlu, B. (2019). *Okul öncesi dönem çocuklarının okula uyum düzeyleri ile ebeveyn tutumları ve çocuğun mizaç özellikleri arasındaki ilişkinin incelenmesi* [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. Bursa Uludağ Üniversitesi.Başaran, İ. E. (2000). *Eğitim yönetimi (Nitelikli okul)*. Feryal Matbaası.
- Dinçer, Ç. (2005). Çocukların yaşam değişikliklerine uyumu. A. Oktay ve Ö. P. Unutkan (Ed.), *Okul öncesi eğitimde güncel konular* içinde (ss. 101–130). Morpa Yayınları.
- Fabian, H. (2000). Small steps to starting school. *International Journal of Early Years Education*, 8(2), 141–153. <https://doi.org/10.1080/09669760050046183>
- Korkmazlar, Ü. (2017). Ana-baba okulu. H. Yavuzer (Ed.), *Ana-baba okulu* içinde. Remzi Kitabevi.
- Maxwell, K. L., & Clifford, R. M. (2004). School readiness assessment. *Young Children on the Web*, 42–49.
- Milli Eğitim Bakanlığı [MEB]. (2023). *İlkokula uyum rehberi*. https://tegm.meb.gov.tr/meb_iys_dosyalar/2023_08/27191233_IYLKOKUL_UYUM_REHBERIY.pdf
- Oktay, A., & Unutkan, Ö. P. (2005). İlköğretime hazır oluş ve okulöncesi eğitimle ilköğretimin karşılaştırılması. M. Sevinç (Ed.), *Erken çocuklukta gelişim ve eğitimde yeni yaklaşımlar* içinde (ss. 145–155). Morpa Kültür Yayınları.
- Yapıcı, M. (2004). İlköğretim 1. sınıfa başlayan öğrencilerin hazırbulunuşluk düzeyleri. *International Journal of Human Sciences*, 1(1). <http://www.insanbilimleri.com/ojs/index.php/uib/article/view/52>
- Yaşar, Ş. (2008). Çocukları ilköğretime hazırlamada aile, okul, öğretmen ve çevreye düşen görev ve sorumluluklar. Ş. Yaşar (Ed.), *İlköğretime hazırlık ve ilköğretim programları* içinde (ss. 123–139). Anadolu Üniversitesi Web Ofset.
- Yoleri, S. (2020). Evde ve okulda okula uyumu desteklemek. H. Gülay Ogelman (Ed.), *Yaşamın ilk yıllarında okula uyum* içinde (ss. 179–206). Eğiten Kitap.

Bölüm 8

İLKOKULA HAZIRBULUNUŞLUĞUN DEĞERLENDİRİLMESİ

Pınar BAĞÇELİ KAHRAMAN¹

Giriş

Bireyin eğitim yaşamındaki en kritik dönüm noktalarından biri olan ilkokula başlangıç, sadece fiziksel bir mekân değişikliği değil; oyun temelli bir ortamdan, kurallı ve akademik beklentilerin yoğun olduğu bir yapıya geçişi ifade eden karmaşık bir süreçtir. Bu sürecin başarısı büyük ölçüde çocuğun hazırbulunuşluk düzeyinin doğru tespit edilmesine bağlıdır. Bronfenbrenner'in (1979) Ekolojik Sistemler Kuramı bağlamında "ekolojik bir geçiş" olarak tanımlanan bu süreçte çocuğun başarısı ve uyumu, sahip olduğu hazırbulunuşluk düzeyi ile yakından ilişkilidir (Zaatari ve Maalouf, 2022).

Her çocuğun gelişim hızı, öğrenme stili ve geçmiş yaşantıları birbirinden farklıdır. Bu bireysel farklılıklar, çocukların ilkokula başlarken "eşit" başlangıç noktalarında olmadıklarını göstermektedir. Bu bağlamda öğretmenlerin ve uzmanların temel sorumluluğu; çocuğu sisteme uydurmaya çalışmak değil, çocuğun mevcut gelişimsel özelliklerini tanıyarak sistemi çocuğa uygun hale getirmektir. İşte bu noktada "değerlendirme" kavramı devreye girmektedir. Eğitim bilimlerinde değerlendirme, öğretim sürecinden ayrı düşünülemez bir parçadır. Geleneksel yaklaşımlar hazırbulunuşluğu sadece okuma-yazma becerileriyle sınırlarken; çağdaş yaklaşımlar çocuğun sosyal yetkinliğini, öz bakım becerilerini ve duygusal dayanıklılığını da değerlendirme sürecinin merkezine almaktadır (Pianta, 2010; Quirk vd., 2017). İlkokula hazırbulunuşluğun değerlendirilmesi; çocuğu "hazır olanlar" ve "olmayanlar" şeklinde etiketlemek veya elemek amacıyla yapılan bir sınav değil; çocuğun güçlü yönlerini keşfetmek, desteklenmesi gereken alanlarını belirlemek ve bireyselleştirilmiş eğitim planları oluşturmak için yapılan sistematik bir veri toplama sürecidir (NAEYC, 2009). Bu nedenle ilkokula

¹ Doç. Dr. Bursa Uludağ Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Okul Öncesi Eğitimi AD., pinarbag@uludag.edu.tr, ORCID iD: 0000-0002-0551-7741

değerlendirir. Test bireysel olarak uygulanır ve yaklaşık 15-20 dakika sürer. Testin standart bir çantası (kit) vardır. İçinde; kırmızı yün yumak, kuru üzüm (veya boncuk), çingirak, küpler, cam şişe ve zil gibi basit ama standart materyaller bulunur (Yalaz vd., 2009).

3.4. Ankara Gelişim Tarama Envanteri (AGTE)

Ankara Gelişim Tarama Envanteri (AGTE), 0-6 yaş (0-72 ay) arasındaki bebek ve çocukların gelişimsel düzeylerini değerlendirmek amacıyla, Türk kültürüne özgü olarak geliştirilmiş bir ölçme aracıdır. Envanter, Savaşır vd. (1995) tarafından hazırlanmıştır. AGTE’de uygulayıcı, çocuğun gelişimi hakkında anne, baba veya çocuğun bakımını üstlenen kişiye sorular sorar. Çocuk o an orada olmasa bile bu test uygulanabilir. AGTE toplam 154 maddeden oluşur. Sorular “Evet, Hayır, Bilmiyorum” şeklinde yanıtlanır. Envanter, çocuğu Dil-Bilişsel Gelişim, İnce Motor Gelişim, Kaba Motor Gelişim ve Sosyal Beceri ve Özbakım olmak üzere 4 temel alt alanda inceler (Savaşır vd.,1995).

Kaynakça

- Akkoyun, F. (2014). *Projektif teknikler*. Nobel
- Bagnato, S. J. (2007). *Authentic assessment for early childhood intervention*. Best practices. Guilford Press.
- Beaty, J. J. (2010). *Observing development of the young child*. Pearson.
- Bentzen, W. R. (2009). *Seeing young children: a guide to observing and recording behavior*. Ğ- Delmar Cengage Learning.
- Bodrova, E., & Leong, D. J. (2007). *Tools of the mind: The Vygotskian approach to early childhood education*. Pearson.
- Crusco, M. (2013). *Draw-A-Person: Screening procedure for emotional disturbance*. The Centre for Longitudinal Studies Institute of Education University of London, 1, 4-5. <https://cls.ucl.ac.uk/wp-content/uploads/2017/07/Miranda-Crusco-WP-CLS-20137-FINAL.pdf>
- Çelik, Ö. & Demirbaş, A. (2023). Öğretmen görüşlerine göre okul öncesi dönem çocuklarının tanıma ve değerlendirme süreçlerinin incelenmesi: Nitel bir araştırma. *Uluslararası Temel Eğitim Çalışmaları Dergisi*, 4(3), 170-183. <https://doi.org/10.59062/ijpes.1400279>
- Danniels, E. & Pyle, A. (2022). Inclusive play-based learning: approaches from enacting kindergarten teachers. *Early Childhood Education Journal*, 51(7), 1169-1179. <https://doi.org/10.1007/s10643-022-01369-4>
- Duncan, R., Duncan, G., Stanley, L., Aguilar, E., & Halfon, N. (2020). The kindergarten Early Development Instrument predicts third grade academic proficiency. *Early Childhood Research Quarterly*, 53, 287-300. <https://doi.org/10.1016/j.ecresq.2020.05.009>
- Fan, R. J. (2012). A study on the kinetic family drawings by children with different family structures. *The International Journal of Arts Education*, 10(1), 173-204.
- Janus, M. and Offord, D. (2007). Development and psychometric properties of the Early Development Instrument (EDI): A measure of children's school readiness.. *Canadian Journal of Behavioural Science*, 39(1), 1-22. <https://doi.org/10.1037/cjbs2007001>
- Goodwin, W. L., & Goodwin, L. D. (1996). *Understanding quantitative and qualitative research in early childhood education* (Vol. 59). Teachers College Press.

- Gullo, D. F. (2005). *Understanding assessment and evaluation in early childhood education*. Teachers College Press.
- Goryunova, M. (2019). Combination of federal state educational standards and professional standards, portfolio of students. *SHS Web of Conferences*, 69, 00046. <https://doi.org/10.1051/shs-conf/20196900046>
- Gülay Ogelman, H. (2018). Oyun: çocuğun dili iç dünyası. (Ed. A. Önder). *Örneklerle okul öncesi çocuklarını değerlendirme ve anlama* (ss. 71-83). Eğiten Kitap.
- Haywood, H.C. & Lidz, C.S. (2007). *Dynamic assessment in practice: Clinical and educational applications*. Cambridge University
- Hertzog, N. B. (2022). Early entrance to kindergarten? It depends. *Gifted Child Today*, 45(3), 137-142. <https://doi.org/10.1177/10762175221091858>
- Hill, J. (2015). How useful is dynamic assessment as an approach to service delivery within educational psychology?. *Educational Psychology in Practice*, 31(2), 127-136. <https://doi.org/10.1080/02667363.2014.994737>
- Hughes, C. (1998). Finding your marbles: Does preschoolers' strategic behavior predict later understanding of mind? *Developmental Psychology*, 34(6), 1326-1339. <https://doi.org/10.1037/0012-1649.34.6.1326>
- Jablon, J. R., Dombro, A. L., & Dichtelmiller, M. (2007). *The power of observation for birth through eight*. 2nd ed. NAEYC
- Kagan, S. L. (1990). *Readiness 2000: Rethinking rhetoric and responsibility*. Phi Delta Kappan. <https://policyforchildren.org/wp-content/uploads/2013/08/Readiness-2000-Rethinking-Rhetoric-and-Responsibility.pdf>
- Kelly-Vance, L., & Ryalls, B. O. (2005). A systematic, reliable approach to play assessment in preschoolers. *School Psychology International*, 26(4), 398-412. <https://doi.org/10.1177/014303430505901>
- Kriegel, E. R., Singer, M. R., Keim, S. A., Rapoport, E., & Adesman, A. (2021). School readiness of young children enrolled in preschool in the United States. *Journal of Developmental & Behavioral Pediatrics*, 42(7), 569-578. <https://doi.org/10.1097/dbp.0000000000000930>
- Linder, T. W., Linas, K., & Stokka, K. (2008). Play-based transdisciplinary intervention with young children with disabilities. *Play therapy for very young children*, 307-337.
- Magnuson, K. A., Meyers, M. K., Ruhm, C. J., & Waldfogel, J. (2004). Inequality in preschool education and school readiness. *American educational research journal*, 41(1), 115-157. <https://doi.org/10.3102/00028312041001115>
- McAfee, O., & Leong, D. J. (2012). *Erken çocukluk döneminde gelişim ve öğrenmenin değerlendirilmesi ve desteklenmesi* (B. Ekinci Çev. Ed.). Nobel.
- McDermott, P. A. (1993). National standardization of uniform multisituational measures of child and adolescent behavior pathology. *Psychological Assessment*, 5(4), 413-424.
- Meisels, S. J. (1998). *Assessing readiness*. CIERA Report.
- Merriam, S. B. (2018). Görüşmelerin etkin yönetimi. (Ed. S. Turan). *Nitel araştırma desen ve uygulama için bir rehber* (ss.85-110). Nobel.
- Morrison, G. S. (2018). *Early childhood education today*. Pearson.
- Murphy, K. R., & Davidshofer, C. O. (2005). *Psychological testing: Principles and applications*. Upper Saddle River.
- NAEYC. (2009). *Developmentally appropriate practice in early childhood programs*. Washington, DC.
- Nah, K. O., & Kwak, J. I. (2011). Child assessment in early childhood education and care settings. *South Korea. Asian Social Science*, 7(6), 66-78. <https://doi.org/10.5539/ass.v7n6p66>
- Oktay, A. (1980). *Metropolitan Okul Olgunluğu Testi ve Türk çocuklarına uygulanması*. (Yayımlanmamış Doktora Tezi). İstanbul Üniversitesi.
- Oktay, A. (2010). *Yaşamın sihirli yılları: Okul öncesi dönem*. Pegem Akademi.
- Özdoğan, A. A. (2018). Program development, assessment, and evaluation in early childhood care and education. In *Handbook of research on program development and assessment methodologies in K-20 education* (pp. 109-127). IGI Global Scientific Publishing.

- Özyurt, M. and GÜZEL, N. (2018). Okul öncesi eğitimi alan çocukların okul olgunluğu düzeylerinin ve okul olgunluğuna ilişkin öğretmen görüşlerinin incelenmesi. *Mersin Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 14(3), 1250-1267. <https://doi.org/10.17860/mersinefd.441260>
- Quirk, M., Dowdy, E., Goldstein, A., & Carnazzo, K. (2017). School readiness as a longitudinal predictor of social-emotional and reading performance across the elementary grades. *Assessment for Effective Intervention*, 42(4), 248-253. <https://doi.org/10.1177/1534508417719680>
- Pagani, L., Fitzpatrick, C., Archambault, I., & Janosz, M. (2010). School readiness and later achievement: A French Canadian replication and extension.. *Developmental Psychology*, 46(5), 984-994. <https://doi.org/10.1037/a0018881>
- Patton, M. Q. (2002). *Qualitative research and evaluation methods*. Sage.
- Paulson, F. L., Paulson, P. R. & Meyer, C. (1991).1991). What makes a portfolio a portfolio?. *Educational leadership*, 48(5), 60-63.
- Pérez, E., Herrero-Nivela, M., & Losada, J. (2020). Association between preschoolers' specific fine (but not gross) motor skills and later academic competencies: Educational implications. *Frontiers in Psychology*, 11. <https://doi.org/10.3389/fpsyg.2020.01044>
- Peterson, J. W., Loeb, S., & Chamberlain, L. J. (2018). The intersection of health and education to address school readiness of all children. *Pediatrics*, 142(5), <https://doi.org/10.1542/peds.2018-1126>
- Pianta, R. C. (2010). Going to school in the United States: The shifting ecology of transition. In S. L. Kagan & K. Tarrant (Eds.), *Transitions for young children: Creating connections across early childhood systems* (pp. 33-44). Paul H. Brookes Publishing Co..
- Polat Unutkan, Ö. (2003). *Marmara İlkokula Hazırbulunuşluk Ölçeğinin geliştirilmesi ve standardizasyonu*. (Yayımlanmamış Doktora Tezi). Marmara Üniversitesi.
- Puckett, M. B., & Black, J. K. (2008). *Meaningful Assessments of the Young Child*. Pearson.
- Romano, E., Babchishin, L., Pagani, L., & Kohen, D. (2010). School readiness and later achievement: Replication and extension using a nationwide Canadian survey.. *Developmental Psychology*, 46(5), 995-1007. <https://doi.org/10.1037/a0018880>
- Saputri, W. & Risnawati, E. (2024). Preparing for the school readiness of early childhood by enhancing the well-being and family support. *Jpud - Jurnal Pendidikan Usia Dini*, 18(1), 270-286. <https://doi.org/10.21009/jpud.181.19>
- Savaşır, I., Sezgin, N. & Erol, N. (1995) *Ankara gelişim tarama envanteri el kitabı*. Ankara Üniversitesi Tıp Fakültesi.
- Snow, C. E. 2006. What Counts as Literacy in Early Childhood?, in K. McCartney and D. Phillips (eds)*Blackwell handbook of early childhood development* , Blackwell Publishing. doi: 10.1002/9780470757703.ch14
- Swanson, H. L. & Lussier, C. (2001). A selective synthesis of the experimental literature on dynamic assessment. *Review of Educational Research*, 71(2), 321-363. <https://doi.org/10.3102/00346543071002321>
- Taşer, İ. & Demirkasimoğlu, N. (2021). The analysis of mothers' support for their children's education according to some variables. *E-Kafkas Eğitim Araştırmaları Dergisi*, 8(3), 553-573. <https://doi.org/10.30900/kafkasegt.956780>
- Tekin, H. & Koçyiğit, S. (2020). Öz düzenleme becerilerinin ilkökula hazırbulunuşluk üzerindeki etkisi. *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 28(5), 1932-1945. <https://doi.org/10.24106/kefdergi.3928>
- Turner, K. M. T., Dittman, C. K., Rusby, J. C., & Lee, S. (2017). Parenting Support in an Early Childhood Learning Context. In M. R. Sanders & T. G. Mazzuchelli (Eds.), *The power of positive parenting*. Oxford University Press. <https://doi.org/10.1093/med-psych/9780190629069.003.0021>
- Tzuriel, D. (2001). *Dynamic assessment of young children*. Kluwer Academic/Plenum.
- Wade, T., Bowden, J., & Sites, H. (2017). Child maltreatment and motor coordination deficits among preschool children. *Journal of Child & Adolescent Trauma*, 11(2), 159-162. <https://doi.org/10.1007/s40653-017-0186-4>

- Wagner, R. & Compton, D. (2011). Dynamic assessment and its implications for RTI Models. *Journal of Learning Disabilities*, 44(4), 311-312. <https://doi.org/10.1177/0022219411407859>
- Williams, P. G., Lerner, M. A., Council on Early Childhood, Council on School Health, Sells, J., Alderman, S. L., ... & Weiss-Harrison, A. (2019). School readiness. *Pediatrics*, 144(2), e20191766. <https://doi.org/10.1542/peds.2019-1766>
- Yalaz, K., Anlar, B., & Bayoğlu, U. B. (2009). *Denver II Gelişimsel Tarama Testi: Türk çocuklarına uyarlanması ve standardizasyonu el kitabı* (3. baskı). Gelişimsel Çocuk Nörolojisi Derneği.
- Yavuzer, H. (2012). *Resimleriyle çocuk: Resim analizi ve psikolojik testler*. Remzi Kitabevi.
- Wortham, S. C., & Hardin, B. J. (2016). *Assessment in early childhood education*. Pearson.
- Zaatari, W. E. & Maalouf, I. (2022). *How the Bronfenbrenner Bio-ecological System Theory explains the development of students' sense of belonging to school?*. Sage Open, 12(4). <https://doi.org/10.1177/21582440221134089>